תלמוד ירושלמי · מפרשים · שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי · סדר מועד

שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי פסחים

רבי דוד פרנקל

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

שיירי קרבן על תלמוד ירושלמי פסחים

רבי דוד פרנקל

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/שיירי-קרבן-על-תלמוד-ירושלמי-פסחים/
הקובץ נוצר ב־21 בנובמבר 2026 מגרסה 39-202611200317v של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה א 5
הלכה ב 8
הלכה ג 9
הלכה ד 9
הלכה ה 10
הלכה ו 11
הלכה ז 11
הלכה ח 12
פרק ב 13
הלכה א 13
הלכה ב 14
הלכה ג 15
הלכה ד 16
הלכה ה 17
הלכה ז 17
פרק ג 18
הלכה א 18
הלכה ב 19
הלכה ג 20
הלכה ו 21
הלכה ז 21
הלכה ח 21
פרק ד 22
הלכה א 22
הלכה ב 23
הלכה ג 23
הלכה ד 23
הלכה ה 24
הלכה ו 24
הלכה ט 24
פרק ה 25
הלכה א 25
הלכה ב 26
הלכה ג 28
הלכה ד 29
הלכה ה 32
הלכה י 32
פרק ו 33
הלכה א 33
הלכה ג 34
הלכה ד 34
הלכה ה 34
הלכה ו 36
פרק ז 36
הלכה א 36
הלכה ב 37
הלכה ד 37
הלכה ה 38
הלכה ו 38
הלכה ז 40
הלכה ט 41
הלכה י 41
הלכה יא 42
הלכה יג 42
פרק ח 43
הלכה א 43
הלכה ב 45
הלכה ג 46
הלכה ד 46
הלכה ו 46
הלכה ז 47

הלכה ח 47
פרק ט 47
הלכה א 47
הלכה ב 48
הלכה ג 48
הלכה ה 49
הלכה ו 49
הלכה ח 49
פרק י 49
הלכה א 49
הלכה ב 50
הלכה ד 51
הלכה ה 51
הלכה ז 51

פרק א

הלכה א

אור לי"ד בודקין את החמץ. בקונטרס פירשתי דמדאורייתא בעינן בדיקה וביטול וכו'. נראה דעת רש"י והרמב"ם כפי הגירסא שלפנינו וכמ"ש הב"י בסי' תל"א וכ"נ מהא דאמרינן לקמן בשמעתין ובספק אבל בודאי אפילו מר"ה הרי מבואר דלודאי לא מהני הביטול ועוד דדריש בסמוך מקרא דמבערין מי"ד בערב ש"מ דבדיקה מדאורייתא ונ"ל טעמו של דבר דכיון דכתיב לא יראה לך ודרשינן בספרי בטל בלבך ותשביתו היינו הבערה הרי לביטול ולביעור מן התורה מיהו ביטול זה שהוא מדין הפקר אין ראוי שיועיל דהפקר בלב לאו הפקר הוא וכמ"ש הר"ן אלא כיון דאינו אלא מספק הקיל הכתוב דמהני מיהו גם לחמץ ידוע מהני הביטול דאינו עובר על בל יראה לאחר הביטול דהא גבי לא יראה כתיב לך וכיון שביטל לאו שלך הוא אלא כשנודע לו צריך לשרפו ולבערו ואין החיוב לבערו מיד כשרואה אותו דהאי עשה כעשה דוהשיב את הגזלה היא שאין זמן להשבתו וכ"נ קצת מדברי תוספות סוף דף כ"ט והיינו דוקא כשביטלו אבל אם לא ביטלו מיד כשרואה עובר עליו על בל יראה ובל ימצא ובזה כל הסוגיות שבבבלי בפ"ק ובפ"ב ופ' אלו עוברין יבואו על נכון ואין בהן ספק וזהו כוונת רש"י בכמה מקומות אך הא דפירש"י בדף ד' ע"ב בד"ה בביטול בעלמא דכתיב תשביתו ולא כתיב תבערו והשבתה בלב היא השבתה ע"כ קשה דא"כ ל"ל לך שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים ושל גבוה השתא דידיה אם הפקירו בלב מותר להשהותו בביתו של אחרים מיבעיא ויש ליישב ואין כאן מקומו ובחידושי פוסקים הארכתי:

ואם לומר שמתחיל בי"ד והכתיב עד יום האחד ועשרים לחדש. וקשה דלמא עד ולא עד בכלל ומליל י"ד מתחילין לאכול מצות עד יום כ"א שהן שבעת ימים ובמכילתא פ' בא תניא שבעת ימים עם יו"ט ראשון אתה אומר כן או אינו אלא חוץ ליו"ט ראשון ת"ל עד יום האחד ועשרים אי עד יום האחד ועשרים אוציא סמוך לעשרים ת"ל שבעת ימים ע"כ הרי מפורש דאיכא למימר עד יום וכו' עד ולא עד בכלל ומאי דדייק המכילתא מז' ימים לאו דיוקא הוא כדכתיבנא דעם יום י"ד הוא שבעה וי"ל דא"כ עד יום האחד ועשרים ל"ל ממילא הוה אמרי' הכי אלא ודאי לגלות עד ועד בכלל ובהכי ניחא מאי דמקשי תוס' בברכות דף ח' ע"ב בד"ה כאלו התענה תשיעי ועשירי והקשה רשב"א ומאי קושיא והא כתיב בראשון בי"ד יום לחדש בערב תאכלו מצות ואותו ערב ר"ל ערב של ט"ו ה"נ נימא מאי ערב ערב של עשירי וע"ש תירוצם. אבל לפי סוגיא זו לק"מ דהאי בערב נמי קאי אי"ד שמתחילין לבער ולבדוק בערב של ארבעה עשר אך קשה לי ומאי סלקא אדעתיה

דש"ס שבערב תאכלו מצות קאי אערב של י"ד הא כתיב בפרשת אמור ובחמשה עשר יום לחדש הזה חג המצות לה' שבעת ימים מצות תאכלו הרי מפורש דמתחילין לאכול מצות ביום ט"ו ולא ביום י"ד וי"ל דסד"א שבעת ימים חוץ ליו"ט הראשון אבל השתא דכתיב עד יום הכ"א ללמד שבעת ימים ולא יותר דאל"כ עד יום ל"ל א"נ מדסמיך ליה שבעת ימים בקרא דבתריה ואין להאריך:

וכי יש חמה בלילה וכו'. הרא"ש גורס וכי יש חמה בלילה תיפתר כשלא בדק כדתנן לא בדק אור י"ד בודק י"ד שחרית הדא אמרה אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר ואפילו בבית שיש בו אורה ע"כ והגירסא שלפנינו הוא מכוונת יותר:

לא סוף דבר בית שאין בו אורה אלא אפילו בית שיש בה אורה אפילו ביום צריך לבדוק לאור הנר בבבלי דף ח' גרסינן אמר רבא אכסדרה לאורה נבדקת וכאן אמרינן דאפילו בית שיש בה אורה אינו נבדק אלא בנר וי"ל דהיינו דדייק בית שיש בו אורה ולא קאמר מקום שיש בו אורה לומר דדוקא בית אבל אכסדרה אינה צריכה נר ביום והיינו בעי' דרבי ירמיה בסמוך:

כמ"ד לא שימשו המזלות בשנת המבול. וקשה א"כ מנ"ל שלקח אבנים טובות לידע יום ולילה דלמא להאיר להם דהא לא שימשו המזלות וע"ק א"כ דלא האירו המזלות א"כ לא היה אורן של האבנים טובות כהות כבלילה שעיקרן שהן כהות היינו מטעם שנצוצי היום מכהים אורן אפילו הן באפילה וכיון שלא שימשו המזלות ודאי שלא הוכהה מאורן וי"ל שלא שימשו המזלות היינו שלא שימשו כסדרן אלא כלם שימשו כאחת והיה אור החמה והלבנה והכוכבים בין ביום בין בלילה וניחא נמי הא דמקשי בי"מ איך יצוייר שביתת הגלגל אפילו רגע אחד וכו' ולפמ"ש לק"מ דמעולם. לא עמדו הגלגלים:

בתי כנסיות וב"מ מהו שיהו צריכין בדיקה וכו'. כתב המרדכי בפרקין בירושלמי ב"כ וב"מ מהו שיהו וכו' מהו שיהא צריך לבדקן בתחלה ביום לאור הנר ומסיק שלא לחלוק בין ביעור לביעור צריך לבדוק בלילה לאור הנר וכו' רבי מנא בעי חצירות שבירושלים וכו' והלא כבר בדקן מן הנותר ומשני שלא לחלוק בין ביעור לביעור מיהו בתלמוד שלנו יש אכסדרה לאורה נבדקת ע"כ ותימא הא לא מסיק הירושלמי אהא דמיבעיא לרבי ירמיה בב"ב וב"מ שאורן רב שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה אלא אהא דחצירות וכו' וטעם גדול יש לחלק בשלמא גבי חצירות של חלות תודה הרואה לא ידע שהן חצירות של חלות תודה ורואה אותו בודק ביום בלא נר או שאינו בודק כלל יחשדהו או יטעה בבדיקה וכן לא חילקו בנרות שהרואה לא ידע שכהנת היא ויסבור שנדה אינה צריכה חפיפה וסריקה מה שא"כ באכסדרה שניכר לכל שאורן רב ואפשר לבודקן בלא נר לכ"ע

אין צריכה נר ולא שייך בה שלא לחלק בין בדיקה לבדיקה וכן מבואר בש"ס דלא מייתי הא דתני רבי זכריה אאיבעיא דרבי ירמיה:

והיציע בבבלי גרסינן וגג היציע וגג המגדל ופירש"י אף על פי שהוא נמוך הואיל ומשופע א"צ לבדוק אבל שאר גגין שלהן לא היו משופעין ע"כ וקשה אם אינן ראויין לתשמיש מאי קמ"ל פשיטא ובסמוך משמע דגג המגדל שוה הוא וראוי לתשמיש דהא קאמר ובאותו שלא נשתמש בו חמץ אבל באותו שנשתמש בו חמץ וכו' לכן נראה דהטעם הוא מפני שאינן גבוהין כדמשמע בסוגיין וגם אין דרך להשתמש עליהן לכך ה"ל כמקום שאין מכניסין בו חמץ מיהו הא דבסמוך אפשר לפרש דה"ק ובאותו מגדל שלא נשתמש בו חמץ הוא דגגו א"צ בדיקה אבל אם נשתמש במגדל אף הגג צריך בדיקה אך לא ראיתי לאחד מן הפוסקים שכתב כן:

היוצא לפרש וכו'. כתב הר"ן בפירקין פירש"י שאין דעתו לחזור בתוך הפסח אבל דעתו לחזור בתוך הפסח אפי' קודם ל' יום זקוק לבער כדי שכשיחזור בימי הפסח לא ימצא חמץ בתוך ביתו ולפ"ז איכא למימר דלא פליג אירושלמי דאמר לא אמרן אלא בשדעתו לחזור וכו' וה"ק לא שנו שאין זקוק לבער אלא בשדעתו לחזור קודם הפסח אבל אין דעתו לחזור עד תוך הפסח אפי' קודם ל' יום זקוק לבער ואחרים פירשו דשאין דעתו לחזור היינו שאין דעתו לחזור כלל עד אחר הפסח אבל דעתו לחזור בין בתוך הפסח בין קודם הפסח צריך לבער שמא יחזור ע"פ בין השמשות ולא יהיה לו פנאי לבער וכ"כ הרמב"ם פ"ב מהלכות חמץ ובירושלמי לא משמע הכי ע"כ ונראה שהם מפרשים דברי הירושלמי בשאין דעתו לחזור כלל ואינו יכול לקיים כלל מצות ביעור שהרי בספינה הוא הלכך צריך לבער אפילו מר"ה וכה"ג כתב הטור בסימן תל"ו בשם אבי העזרי ואף על גב דאבי העזרי לא כתב אלא במפרש בתוך ל' יום הירושלמי מחמיר דאפילו קודם ל' יום מיהו הפוסקים לא פסקו כוותיה דבבבלי לא משמע הכי דהא קאמר רבא בשאין דעתו לחזור (שלשים יום:

לית כאן אפילו נשים נשים עצמן הן נאמנות וכו'. כתב הרא"ש ובירושלמי פליגי איכא מ"ד לא תתני נשים לפי שהן עצלניות והן בודקות כל שהן ע"כ וקשה מ"ד לא תתני נשים הרי סיים שהן עצמן נאמנות וצ"ל שהיה לו גירסא אחרת בירושלמי אבל הר"ן כתב והכי איתא בירושלמי דאיכא מ"ד התם דלית כאן נשים דהן עצמן נאמנות ואיכא מ"ד מתוך שהן עצלניות בודקות כל שהו והיינו כמו שפירשתי בקונטרס:

אבל בחצירות חשודין הן דאינון דרשין לא ימצא בבתיכם לא בחצרותיכם. וקשה הא כתיב לא יראה לך שאור בכל גבולך ז' ימים וי"ל דדרשי לא יראה ממש וכל שהטמין אינו עובר משא"כ לא ימצא משמע להו אפילו אחר החיפוש:

קולפו כמין גם וכו'. וא"ת וכי טעמא דב"ש אתו לאשמועינן וגם בבבלי פליגי אמוראי בהכי וי"ל דנ"מ אליבא דב"ה דלא נימא שתי שורות החיצונות שהן עליונות דקאמר ב"ה היינו כמין גם ולבר קפרא אפשר לומר דב"ה שתי שורות כמין גם קאמר ובודק כל השורות החיצונות והעליונות:

תני ושלמטה ממנה. כתב הרא"ש בה"א שתי שורות החיצונות שהן עליונות אמר רב עליונה ושלמטה ממנה ושמואל אמר החיצונה ושלפנים ממנה תני ר' חייא כרב וכולהו תנאי כוותיה דשמואל ויש מן הגאונים שפסקו כשמואל דכולהו תנאי כוותיה ס"ל והרמב"ם פסק כרב דכל ברייתא דלא מיתני בי ר"ח ורבי אושעיה לאו דסמכא נינהו וכו' ואפילו תימא דר"א הוא בכלל דכולהו תנאי ה"ל ר"ח ור"א חד לגבי חד והדרינן לכללא דרב ושמואל הלכה כרב באיסורי ע"כ הנה מסוגיין נראה דלא הוה רבי אושעיה בכלל שאר תנאים דא"כ למה תפס הש"ס דברי רבי חייא בלשון ברייתא ואס"ד דרבי יוחנן מיתני בי רבי חייא ה"ל למימר אית תניי תני וכו' כדרכו בכל מקום אלא ודאי כיון דלא מיתני בי רבי אושעיה לא תפס כ"א ברייתא דר' חייא אבל מ"ש הרא"ש דהדרינן לכללא וכו' קשה קצת כיון דאמרינן הכא דרבי יוחנן כשמואל א"כ ה"ל למפסק כשמואל לא כרב דהא קי"ל רב ור"י הלכה כרבי יוחנן:

מ"ד שלפנים הימנה כ"ש שלמטה ממנה לפ"ז מתני' אתיא כפשטא שתי שורות החיצונות הוא בודק ואף שתי שורות העליונות דאותה שורה הרואה את הפתח ואת הקורה מצטרפת לכאן ולכאן ולפ"ז שמואל דסובר בבבלי כר' יוחנן נמי הכי מפרש למתני' ודלא כמ"ש תוספות דף ח') צ"ל קודם שלשים ע"ב בד"ה רב וכו' ושמואל סבר דמעליונות וכו' ע"ש דלדבריהם קשה לשמואל הל"ל שתי שורות החיצונות שבעליונות:

הלכה ב

אם חושש את מעיר לעיר את חושש וכו'. כתב הרמב"ם פ"ב מהל' חמץ אין חוששין שמא גררה חולדה חמץ למקום שאין מכניסין בו חמץ שאם נחוש מבית לבית נחוש מעיר לעיר ואין לדבר סוף ע"כ וכתב הה"מ ורש"י פירש שאין חוששין כשבדק זוית זו וכו' כדפרישית במתני' ע"כ ופירוש רבינו עיקר ויפה כיון עכ"ל הה"מ ואני תמה שפי' רש"י הוא דברי רבי יוסה והוא מסכים ללשון המשנה ופירוש הרמב"ם הוא דברי רבי יונה וצריכין להגיה במתני' וגם צריכין לומר שאם לחוש מעיר לעיר נחוש מבית לבית ושלא

כדברי הרמב"ם וצ"ע וע"ש בכ"מ. ואפשר לומר דרבי יונה סובר דאמקום שמכניסין בו חמץ קאי ורבי יוסה סובר דאבית בדוק קאי:

אם חושש את ממקום למקום את חושש מבית לבית. מדברי שניהם ללמוד דממקום למקום דתני במתני' הוא רחוק יותר מבית לבית ותוספות כתבו בבבלי דף ט' ע"ב בד"ה ולא חיישינן לחולדה הא לא פריך דניחוש לחולדה אפילו מבית לבית דא"כ אין לדבר סוף דאי אפשר שלא יבדוק אחד קודם חבירו ואיכא למיחש שמא הביאה החולדה מבית שאינו בדוק לבדוק אלא ממקום למקום באותו בית פריך כלומר ולא חיישינן לחולדה באותו בית עצמו ע"כ ותימא מאי פריך הש"ס כיון דכבר אמרנו דממקום למקום דמתני' לאו באותו בית איירי אלא במקום רחוק א"כ דלמא מודה התנא דממקום למקום באותו הבית חיישינן:

הלכה ג

מה אם בשעה שלא הגיע זמן ביעורו וכו'. במתניתין פירשתי בתוך המועד בתוך הפסח לאחר המועד לאחר הפסח וכן כתבו תוספות אבל רש"י פירש בתוך המועד בשעה ששית שהוא מועד הביעור לאחר המועד משש שעות ולמעלה ולשון הש"ס משמע מפורש כפירוש רש"י דהא קאמר בשעה שהגיע זמן ביעורו לא כ"ש הרי דלאחר המועד היינו לאחר שהגיע זמו ביעורו ואי לאחר הפסח מאי קשיא ליה הא לאחר הפסח ודאי דלא חמיר כקודם הפסח דהא אינו עובר עליו בבל יראה:

הלכה ד

רמ"א משש שעות ולמעלן מדבריהן. והא דקאמר בבבלי דף ד' ע"ב דכ"ע מיהת חמץ משש שעות ולמעלן אסור מנ"ל משמע דאף ר"מ סובר דמשש שעות ולמעלן מדאורייתא י"ל דסובר הבבלי אס"ד מדרבנן הוי שעה ששית לר"מ א"כ גזרה לגזרה דבין ששית לשנים עשר ודאי לא טעו אינשי ול"ל האי תירוצא דמשני הש"ס לקמן:

זה י"ד. והא דמפרש לה ראשון לשבעת ימים משום דמפרש לא תאכל עליו חמץ על עשייתו דאי על אכילתו ל"ל תיפוק ליה מדכתיב שבעת ימים שאור לא ימצא וגו' אלא ודאי על עשייתו קאי והיינו י"ד וקמ"ל קרא ביום הראשון דאפילו קודם לעשייתו אלא מזמן דכשר לשחיטת הפסח לא יהיה חמץ קיים והיינו דדריש מאך חציו אסור וחציו מותר דה"א דאך אתי למעט הכל רק שעה אחת בראשון בי"ד ישבית כר"מ אבל השתא לא תאכל עליו חמץ דרשי' אך למעט חציו. ובזה יש ליישב קושית תוס' בדף ה' בד"ה דברי ר"י וכו' ועיין במהרש"א שם:

מיעטו שאינו בחמץ. כתב הרמב"ן בפי' התורה בפ' כי תשא כל אכין ורקין ימעטו בדבר המצוה בו כמו אך את שבתותי תשמרו למעט פיקוח נפש שדוחה את השבת אבל למעט מאך שמלאכת המשכן אינו דוחה את השבת אי אפשר שאדרבה זה ריבוי הוא ע"ש ומביאו הרא"ם שם ותימא דהכא משמע דבכל ענין מיעוט נקרא אם ימעט דבר מה כגון הכא שממעט יום י"ד מאכילת חמץ אע"ג שבגוף המצוה ריבוי הוא וכה"ג אך דשבת אם ממעט מלאכת המשכן משבת מיעוט איקרי:

הקדישו אינו מוקדש שאין פודין וכו'. וקשה הא בהקדש בדק הבית הכל מודים שאינן בכלל העמדה והערכה ואם מתו יפדו וחמץ בשעה חמישית לא הוקדש אלא לבדק הבית ולכ"ע פודין אפילו לכלבים כשאר מטלטלין ועיין ברמב"ם פ"ב מהלכות ערכין ובתמורה פ"ז:

הלכה ה

רבי אמר פסולות היו וכו'. כתבו תוספות בדף י"ג ע"ב בד"ה אלא לעולם שנשחט עליהן הזבח אומר ריב"א השתא הדר ביה ממה שאמר כשרות היו דבי"ג איירי שנשחט עליהן הזבח כדאמר לעיל אין מביאין תודה בי"ד והשתא מיפסלו טפי שנשפך הדם וגם נפסלו בלינה ולכך מעמיד בנשפך הדם שהטעם הראשון שאמר רבי חנינא מתוך שהן מרובות נפסלות בלינה נראה לו דוחק דאיך יתכן דמפני ריבוי שלהן לא ימצא אוכלים הלא מותרים לזרים ובירושלמי רבי חנינא גופיה משני האי שינויי' דגרס התם רבי חנינא אמר פסולות היו מפני שהיו ממהרים להביא תודותיהן מפני חמץ שבתודות ואי אפשר שלא ישפך דמה של אחת מהן והן נפסלות מדקאמר מפני שממהרין משמע דבי"ג איירי דכולם היו מביאין ע"כ וגירסתינו היא בהיפך דרבי חנינא קאמר דכשרות היו ולא נפסלו מעולם אלא שלא נשחט עליהן הזבח ואין מי שיפדה אותן וגם דברי תוספות קשיין לי דאם נפסלו בלינה למה לא שרפו אותן בבקר בי"ד מיד הא לא היו משהין את הטעונין שריפה הא קיי"ל אין משהין את המצוה ושריפת נותר מצות עשה וכן משמע לשון המשנה והברייתא ישרף מיד וע"ק מאי דייקו מלשון ממהרין הלא בי"ד היו ממהרין יותר ואפילו המועטין שנעשו בי"ד מסתמא במהירות גדול נעשו כיון שזמן אכילתן מועט:

ברם הכא אחת לקיצין הן וכו'. בבבלי בשבת דף קי"ד ע"ב גרסינן רב שישא בריה דרב אידי אמר שבות קרובה התירו וכו' ופריך ושבות קרובה התירו והתנן י"ט שחל להיות ע"ש וכו' מוצאי שבת מבדילין ולא תוקעין ואמאי ליתקע כי היכי דלידעו דשרי בשחיטה לאלתר אלא מחוורת' כדר"י ונראה דרב שישא סובר דאין תוקעין במ"ש להתיר השחיטה כיון דאחת לקיצין הוא יטעו בתקיעת התמיד ויאמרו דתקיעת דלילה היא וישחטו בשבת

א"נ בתקיעת דלילה יטעו ויאמרו דתקיעה דתמיד היא ולבבלי דלא חייש להכי לא קשיא ויתקעו די"ל דשאני ערב פסח כיון שתקע כל היום לשחיטת הפסח יטעו דתקיעת הפסח הן אבל לתקיעה דתמיד לא חיישינן כיון דתמיד נשחט בשבת בשבע ומחצה ותמיד של שחר מיד כשיאיר היום וליכא למטעי:

כשירות ניטלו שוהין להן שעה אחת לאכילתן וחולין וכו'. מדתני שוהין להן וכו' משמע דבשעה חמישית ניטלו שתיהן כאחת דעיקר קפידא לא היתה אלא שלא יאכלו חמץ אבל על השהיי' לא קפדו שהרי כל יום ע"פ אינו עובר על בל יראה וכיון שידעו שהגיע זמן לתלות א"א שיבואו לידי אכילת חמץ והיינו כדפרישית בקונט'. אבל בתוספות דף י"ג ע"ב כתבו בד"ה כשירות היו וא"ת מאחר דכשירות היו אמאי משהין אותן עד שעת איסור וי"ל דהיינו כר"ג דאמר תרומה כל חמש ולחמי תודה כתרומה והיו נוטלים האחרונה בסוף ה' וכן משמע בירוש' ע"כ ולא ידעתי משמעות שניטלה האחרונה סוף ה' ואפשר דקאי אהא דקאמרו דלחמי תודה כתרומה:

הלכה ו

שנטמא בכלי זכוכית. וסובר דגזרו מיד שריפה על כלי זכוכית וכדמסיק. וזו היא דעת תוספות במסכת שבת דף ט"ו ע"ב בד"ה אתו אינהו אבל הרמב"ם בפ"א מה' כלים כתב דלא גזרו מעולם שריפה על כלי זכוכית ונראה דסובר כרבי ירמיה ארץ העמים וכלי זכוכית תלויה ועל ארץ העמים הוא דגזרו באושא שריפה אבל לא על כלי זכוכית אך קשה כיון דבר קפרא כר' יוסה ס"ל להרמב"ם למפסק כוותיה וי"ל משום דירוש' פליג אבבלי דהא אמר אילפא ידים תחילת גזירתן לשריפה ולא שאר כל הגזירות ור' יוסה סובר דאף כלי זכוכית תחלת גזירתו לשריפה ועי"ל דאיכא לאוקמא שנטמא בידים דהא שלמה גזר אידים ולקדש שריפה כדאמרינן ידים תחלת גזירתן לשריפה ובאמת תימא גדולה היא בעיני למה לא מוקי לה ר' יוסה שנטמא בידים:

הלכה ז

תיפתר בטבול יום מבית הפרס. כתב המהרש"א בדף י"ד ק"ק לפ"ז דאימא דר"ח בולד הטומאה דאורייתא איירי ומדבריהם דקאמר ר"מ אר"ע קאי דאיירי בטבול יום דרבנן דיכול לעשות דאורייתא ולהא גופיה נמי איכא למימר דהוסיף אדר"ח ע"כ ונראה דלק"מ דאס"ד דבולד הטומאה דאורייתא איירי ר"ח קשיא מאי קמ"ל הא מדברי ב"ה שמעינן דמתירין לשרוף בשר טהור עם טמא הואיל ופסול מדאורייתא כ"ש בטמא דאורייתא וכדאמרינן לעיל דלב"ק ניחא דאיצטרך דר"ח להוסיף אב"ה דמתיר לשרוף טומאת דבריהן עם דאורייתא וזה ברור:

אע"ג דלית לי' לר"י יטמא יטמא באוכלין וכו'. ותימא הא לכ"ע אוכלין ומשקין מקבלין טומאה מן הכלי דכתיב כל אשר בתוכו יטמא ובבבלי בכמה מקומות מפורש דטפי מסתבר שיטמא כלי משקה משיטמאו אוכלין ומשקין כלים לכן נ"ל דה"פ אע"ג דלית ליה לר"י יטמא יטמא באוכלין אית ליה בכלים שיהו הכלים מטמאין אוכלים ומשקים: **מ"ד בטמא מת בכלי שטף**. כתב הרמב"ם פ"ה מהל' טומאת מת מפי השמועה למדו שהחרב כמת והוא הדין לשאר כלים והשיגו הראב"ד דחרב דוקא ומסוגיין ראייה מבוררת לדברי הראב"ד והיא דעת ר"ת ז"ל וראיתי בחידושי הרשב"א פ' לא יחפור דמייתי סייעתא מהכא אך מ"ש שם ומה שאמרו מה טעם וכל כלי פתוח וגו' אי בכלי שטף אי בכלי מתכות מיתוקמא אבל לא בכלי חרס מפני שא"א להיות אב הטומאה ע"כ נראה דמפרש דלא כמ"ש בקונט' אלא דמפרש מ"ט מוקמת לה בכלי שטף או בכלי מתכות ולא אפי' בכלי חרס ומשני דא"א שיהיה כלי חרס אב הטומאה בשום פנים אפי' נגע במת ואפשר לי לקיים פי' שבקונט' דאע"ג דהאי קרא וכל כלי פתוח בכלי חרס איירי מ"מ באם אינו עצין מוקמינן ליה בכלי שטף דלכלי חרס לא צריך קרא דרש"י פי' במס' עירובין דף ק"ד כלי חרס שנגעו במת אינן נעשים אב הטומאה דכתיב וחטאו ביום השביעי וסמיך וכל אשר יגע וגו' כל היכא דקרינן ביה וחטאו דיש לו טהרה במקוה קרינן ביה והנפש הנוגעת תטמא וכל היכא דלא קרינן ביה וחטאו לא קרינן ביה והנפש הנוגעת ע"כ ולפמ"ש בספרי פ' חקת לק"מ דז"ל וכל כלי פתוח אין לי אלא כלי חרס שאר כלים מנין וכו' ת"ל וכל כלי פתוח ועיין בתוי"ט רפ"י דכלים ועיין במשנה למלך פ"ה מהט"מ:

הלכה ח

הוא דתנינן על מה נחלקו וכו'. וא"ת דלמא התם בע"פ שאני שמעצמה תלך לאיבוד וכדמחלק הש"ס לקמן אליבא דר"מ וי"ל הא ר"א ור"י בכל ימות השנה פליגי וכיון דקאר"ש על מה נחלקו על התלויה ועל הטמאה משמע דר"י מתיר לשרוף התלויה אפילו בשאר ימות השנה:

הכל מודין בששה עשר וכו' בבבלי גרסינן א"ר אסי א"ר יוחנן מחלוקת בשש אבל בשבע דברי הכל שורפין וקשה למה קאמר הכא הכל מודין בששה עשר ולא קאמר הכל מודין בשבע וי"ל משום דלעיל אמרינן דלר"מ משש ולמעלה נמי מדבריהן אלא שעה אחת קודם הלילה הוא מדאורייתא הלכך לא מצי למימר הכל מודין בשבע דלמא ר" יוסי כר"מ ס"ל אבל הבבלי סובר דלד"ה משש שעות ולמעלה מדאורייתא אסור כדאמרינן שם דף ד' ע"ב הלכך נקט בשבע ד"ה שורפין:

דר"מ מחמיר בדבריהן כדברי תורה. בבבלי בנדה דף ה' גרסינן ר"מ הוא דמחמיר בכתמים ופי' רש"י דמחמיר בכתמים יותר מראייתה וע"ש. בתוס' ולפום סוגין נראה דה"ק דר"מ היא דמחמיר בדרבנן:

בד"א בבור שיש בו כדי להעלות וכו' כתב הר"א בפ"ח דתרומות בד"א שר"י אומר יטמאנה ביד בשאין בה כדי להעלות גרסינן שאין בחולין שלמטה מאה כנגד התרומה שיתבטל התרומה בהן שאז מפסיד התרומה את החולין אבל אם יש בחולין כדי להעלות שאז אינה מפסידה את החולין שמותרין לזר בימי טומאתו כמו מעיקרא אסור לטמא את התרומה בידים ויניחנה שתרד ואי כר"מ אתיא אפי' יש בבור כדי להעלות נמי שהרי מתיר לשרוף הטהורה עם הטמאה אע"פ שאין שם הפסד לבעלים ואין כר"מ הא בור שיש בו כדי להעלות הא כו' אפילו כ"ש אסור לטמאות לישנא דברייתא כלו' אין חילוק בין שיש בו בין שאין בו כו' בכל ענין אסור לטמאות לפי סברת תנא דברייתא אבל באמת ברייתא גופה קשיא ליה דה"ל למימר בתרווייהו מותר לטמאות אי כר"מ אתיא עכ"ל. ופי' תימא דעיקר הקושיא היא בהיפך ממאי דקאמר וע"ק בשיש בבור ק"א ודאי מודה ר"מ שאין לטמאות התרומה בידים דלמה יפסידנה דכשהיא נופלת לק"א היא נאכלת כדתנן בפ"ה דתרומות תעלה ותאכל נקודים או קליות וכשמטמאה ביד נפסדת לגמרי וגם פירושו בכל הסוגיא אינו מחוור:

אתיא דרבי יהודה כר"ג וכו'. בבבלי בבכורות דף ל"ג ע"ב איתא נמי להא דר"א ומייתי ליה על הברייתא דר"מ כר"א ורבנן כר"י ור"י כר"ג וקשה למה לא מייתי ליה אמתני' הדרן עלך פרק אור לארבעה עשר

פרק ב

הלכה א

זאת אומרת שמותר להאכילו וכו'. בקונטרס פירשתי כפי הגירסא שלפנינו והוא דחוק וגם קשיא לי בה הא דקאמר ואיידא אמר דא משמע דאדלעיל קאי לכן נ"ל להגיה זאת אומרת שאסור להאכילו לבהמת הפקר והתיב ר"י מדקתני מפרר והיינו ככרות ואפ"ה מטיל לים שלם אע"פ שאין היה מחתכו וכמ"ש הב"י בסי' תמ"ה לסברת הרמב"ם ומשני מדקתני מפרר משמע שצריך לבטלו וה"ה במטיל לים נמי צריך לפרר וכדעת רבה בבבלי בפרקין דף כ"ח ע"א:

העושה אספלנית משור הנסקל וכו'. ותימא לפי מאי דמסיק דרבי יוחנן לית ליה דכל מקום שנאמר לא יאכל א' איסור אכילה וא' איסור הנאה במשמע מאי אירי' אספלנית

שהיא שלא כדרך הנאתן אפי' בהנאה ממש כגון חלב להבערה או למשוח בו עורות נמי אינו לוקה ובבבלי משמע דטעמא דרבי יוחנן משום דאספלנית שלא כדרך הנאתן היא: **פתר לה בשקדמו הבעלים ושחטו עד שלא נגמר דינו**. בקונט' הגהתי משנגמר דינו דעד שלא נגמר דינו תנן בפ' שור שנגח ד' וה' ואם עד שלא נגמר דינו וכו' אם שחטו בשרו מותר והר"א בפי' לערלה הביא ראיה להגיה מדברי רש"י והש"ס דפירקין דגרס משנגמר דינו ונעלם ממנו דמתניתין היא:

ויש לו זמן. בבבלי דף כ"ח גרסינן חזר ר"י ודנו דין אחר נותר בבל תותירו וחמץ בבל תותירו וכו' וכתבו תוספות תימא לר"י היכי עביד לעיל ק"ו מנותר שאינו בבל יראה ובל ימצא והא חשיב הכא בל תותירו כמו בל יראה ע"כ ונ"ל דהא דקאמר נותר בבל תותירו וכו' היינו שקבוע להם זמן לאיסורן דהואיל וניתותרו נאסרין משא"כ בשאר איסורי' אין איסור' תלוי בזמן וגם במכילתא מפורש דדן מנותר שהזמן גורם:

הלכה ב

אבל במקום שנהגו לאכול פת עכו"ם מותר אפילו באכילה. כתב בתיו"ט פי' בשל פלטר אבל בשל בעל הבית לא הותר בשום מקום ע"כ. וקשה א"כ מאי דוחקיה למוקמי מתניתין במקום שלא נהגו היתר בפת של עכו"ם טפי ה"ל למוקמי מתני' בפת של בע"ה וסתמא דמתניתין הכי משמע דאיירי בכל העכו"ם אלא ודאי דסובר הירושלמי דאפילו פת של בע"ה מותר במקום שנהגו היתר ועיין מ"ש בשבת דף ו' ע"א בד"ה ולא עבדין כן וכו':

לא ישכיר ישראל ביתו לעכו"ם ליתן בתוכו חמץ. כתב הב"י סי' ת"מ כתב הרשב"א בתשובה דהא דגרסינן בירוש' פ' כל שעה לא ישכיר אדם ביתו לעכו"ם ליתן בתוכה חמץ אומר אני דפליגי אהאי ברייתא דייחד לו בית דגמרא דידן דהא סבר האי תנא דכיון דשכירות לא קניא ה"ל כמופקד אצלו ובשקבל עליו אחריות ואת"ל דפשטא דההיא אפילו בלא קיבלו אחריות משמע אנן אגמ' דידן סמכינן וא"נ יש לי לומר ההיא בישראל יושב ומשמר בשכר היא דאע"ג דבדיעבד שכרו מותר כדאיתא בהשוכר את הפועל דביין נסך שכרו אסור משום קנס מכל מקום לכתחילה אסור ע"כ וקשה א"כ מאי פריך למ"ד מותר דלמא בכה"ג שיושב ומשמר הוא דאיירי הך ברייתא וע"ק לסברתו הראשונה דברייתא דייחד לו בית פליגי הא לקמן בשמעתין מייתי להך ברייתא דייחד לו בית לכן נ"ל דש"ס דילן איירי בשהשכיר לו קודם פסח והירושלמי איירי בפסח וכמ"ש בקונט' והיא דעת האגור וכ"כ בש"ע סי' ת"ן סעיף ה' בהג"ה וע"ש בתשו' הרשב"א סי' קע"ז ואין להאריך:

אתיא דר"י כרבי יוסי. לפי פירושי שבקונט' קשה דבבבלי דף ל"א מפורש דר"מ סובר דעובר לכך נ"ל דה"פ דר"י כר' יוסי דאמר בפ' אין בין המודר אין הפקר יוצא מתחת ידי הבעלים אלא א"כ זכה בו אחר ודרשב"ל כר"מ דאמר התם כיון שהפקיר דבר כבר יצא מרשותו וראיתי ברשב"א בתשובה סי' ע' שפירש כמ"ש:

מתניתא פליגא על רב ישראל וכו'. וקשה אדמקשי מברייתא ליסייעי ליה ממתניתין דתנן ישראל שהלוה את עכו"ם על חמצו לאחר פסח אסיר בהנאה וי"ל דמתניתין איירי בדאמר לי' מעכשיו קנוי לך אם לא אפדנו לזמן פלוני:

קל הוא בשיחרור. בגיטין דף מ"א כתבו תוספות וא"ת ולאביי דאמר בפ' כל שעה למפרע הוא גובה היכי משני למתניתין דהכא דתני שורת הדין אין העבד חייב כיון דסבר למפרע הוא גובה אינו מפקיע מידי שיעבוד ושל שני הוא ואי בשחררו רבו השני ואין העבד חייב כלום היינו שאינו חייב במצות ליכא למימר דהא לאביי שחרורו של שני שחרור מעליא הוא כיון דלמפרע הוא גובה ע"כ ולפום סוגיין נראה פשוט דמודה אביי בשחרור דאף שחרורו של ראשון הוה שחרור דקל הוא שהקילו בשחרור ומה שיש לדקדק בכתובות פ' האשה שנפלו נבאר שם בע"ה:

הלכה ג

עשה כרי והשתחוה לו וכו' אם התרו בו משום אוכל טבל אינו לוקה משום האוכל עכו"ם לוקה. וקשה אדרבה איסור אכילת טבל חמור שהרי חייב עליו מיתה בידי שמים משא"כ האוכל איסורי עכו"ם אינו אלא בלאו וי"ל מ"מ בעכו"ם איכא חיוב מיתה בידי אדם וכדאמרינן בעלמא משום לתא דעכו"ם החמירו א"נ כיון דאיסורי עכו"ם מטמאים משא"כ בטבל:

ר"י אמר משלם לשבט. כתב הרמב"ם פ"י מהלכות תרומות גזל תרומה מאבי אמו כהן ואכלה ואח"כ מת אבי אמו אינו משלם לעצמו אלא ליורש אחר משאר השבט. משמע דאם אין שם יורש אחר בשבט חוץ ממנו אינו משלם לשבט וקשה דהכא משמע דאף אם אין שם יורש אחר צריך ליתן להכהן וכן משמע בתרומות פ"ו ונראה דר"ל שיתננו לגואלו של כהן שאי אפשר שלא יהיה לו קרוב בכהנים והקרוב קרוב קודם ודמיא להא דתנן פ' הגוזל קמא הגוזל את אביו ונשבע לו ומת ה"ז משלם קרן וחומש לבניו או לאחיו ופירשו לבניו של נגזל ועיין בפ"ח מהלכות גזלה ואבדה:

בחומש שהוא לשבט. קצת קשה הא דמביא ראיה מאפר' של תרומה טמאה לכן נ"ל שצ"ל יודה רשב"ל בחמץ שהוא לשבט וה"פ באוכל תרומת חמץ אף רשב"ל מודה דחייב לשלם לשבט דמתניתין אתיא כר' יוסי הגלילי דסובר דחמץ בפסח מותר בהנאה

וכדמסיק בבבלי ואף שאין לכהן בה אלא היתר הנאה דהינו להסיקו תחת תבשילו מ"מ שייך בה יד כהן וחייב לשלם לשבט ולא דמיא לגוזל אבי אמו כהן שאין לכהנים בה חלק כלל והשתא מבוארים דברי הש"ס:

הנהנה מן ההקדש פחות משוה פרוטה וכו'. כתב הרמב"ם פ"י מה' תרומות זר שאכל תרומה בשוגג משלם קרן וחומש וכו' ואינו בחומש עד שיאכל כזית ע"כ. משמע אבל קרן משלם אע"פ שאין בו כזית ואין בו שוה פרוטה. וקשה דבבבלי בפירקין דף ל"ב ע"ב גרסינן האוכל תרומה פחות מכזית משלם את הקרן ואינו משלם את החומש היכי דמי אי דלית ביה ש"פ קרן נמי לא לישלם ואי דאית ביה שוה פרוטה חומש נמי לישלם לעולם דאית ביה שוה פרוטה ואפ"ה כיון דלית ביה כזית משלם את הקרן ואינו משלם את החומש ע"כ הרי דבעינן שתהא בה שוה פרוטה וי"ל דסובר רבינו דהך סוגיא כמאן דלא יליף גז"ש חטא חטא ממעילה אבל מאן דיליף חטא חטא ממעילה יליף נמי ממעילה מה התם אפילו בפחות משוה פרוטה חייב בהשבון כדמרבינן מואת אשר חטא מן הקדש וכמ"ש הרמב"ם פ"ז מהל' מעילה ה"נ גבי תרומה אפילו פחות משוה פרוטה חייב בהשבון ודברים אלו מסכימים להגהתי דגרסינן הנהנה מו התרומה פחות משוה פרוטה והא דפסק הרמב"ם פ"ק מה' מעילה הזיד במעילה באזהרה ולא במיתה כתרומה י"ל דשאני התם דכתיב בו ולא במעילה כדאיתא בסנהדרין ס"פ הנשרפין:

הלכה ד

) **וריבה את הכל**. כתב הר"א רפ"ק דחלה וריבה הכל קושיא היא עם עריסותיכם ריבה נרבה כל המינים ומה ראית לרבות הג' מינים ולמעט אורז ואין תירוץ לקושיא הזאת וכו' ע"כ ואין פי' מחוור כלל ופירושי שבקונט' עיקר וגם בפ' קמא דביכורים פירש כן ואין נראה גם מה שפירש בסוגיא זו ושיבש הגרסאות ע"ש והוא ללא צורך והגי' שלפנינו הוא עיקר:

תיפתר שקרבה חטאתו בשילה וכו'. ומסיק דאתיא כר"ש דאמר מכיון שנזרק וכו' בבבלי בפרקין דף ל"ח ע"ב גרסינן אמר ריש לקיש זאת אומרת חלות תודה ורקיקי נזיר נאכלין בנוב וגבעון ופירש"י ודלא כר"ש דאמר בפ"ק דמגילה דלא קרב בנוב וגבעון דהיינו במה גדולה אלא פסחים וחובות הקבוע להן זמן וכו' ותימא איך נעלם ממנו דברי הש"ס אלו שלא נאמרו דברי ר"ל אלא כר"ש וקמ"ל לאפוקי מדרבנן דר"ש דסברו דלא הותר הנזיר ביין אלא לאחר שהקריב כל קרבנותיו והכי הלכתא כר"ש כמ"ש הרמב"ם פ"ח מה"נ:

למצוה איתאמרת. כתב המג"א סי' תע"א ס"ק ה' מצה עשירה פי' שנילושה במי פירות לבד אבל נילושה במי פירות עם מים יוצאין בה בשעת הדחק וראיה ממנחות וא"כ אסור

לאוכלה בע"פ (מהרי"ל) ובגמרא דף ל"ח פריך אהא דאמרי' חלות תודה ורקיקי נזיר יוצאין בהן והא מצה עשירה היא ומשני רביעית מתחלקת לכמה עשרונות משמע דאם יש שמן הרבה אע"פ שמעורב עם מים ה"ל מצה עשירה ואפילו בשעת הדחק אין יוצאין בה דאל"כ מאי פריך דלמא מתניתין מיירי בדיעבד יוצא בהן אלא אפילו בדיעבד לא יצא וכו' ותו דמי פירות לבד אין מחמיצין אם כן ל"ל לחם עוני פשיטא דאין יוצאין בהם כמ"ש סימן תנ"ג אלא ודאי אפילו עם מים אין יוצאין משום מצה עשירה ע"כ לפום ריהטא יש סייעתא לדבריו מהא דקאמר מילתיה דרבי בון וכו' וכמ"ש בקונטרס אך אחרי העיון אין מכאן ראיה דודאי ה"מ לשנויי בבבלי דמתניתין איירי בדיעבד אלא דקושטא משני דבכה"ג דהוה מעט דמעט אפילו לכתחלה שרי וזה ברור וא"צ לפנים ומאי דפריך דאם כן לחם עני ל"ל תיפוק לי' שאינו יכול לבא לידי חימוץ י"ל דאיצטריך קרא למצוה אבל בדיעבד יוצאין וכן מפורש בסמוך מדקאמר והיידא אמרה דא וכו' וצ"ע:

הלכה ה

ומ"ד כמושין בקלח וכו'. כתב בש"ע סימן תע"ג אלא שבעלין אין יוצאיו אא"כ הם לחים ובקלחים יוצאים בין לחים בין יבשים וכתב המג"א ס"ק י"ג בין לחים משמע דאין יוצאין בכמושי' וכ"מ בטור ורמב"ם ועיין בגמרא ע"כ ודבריו תמוהים השתא ביבשים ממש יוצאים כ"ש בכמושים לכן נר' דט"ס יש כאן ואהא דכתב הש"ע אא"כ הם לחים קאי וקאמר דבעלין אין יוצאין בכמושין וכ"מ בגמרא דראב"ן סובר דיוצאים בכמושין וחכמים סברי דאין יוצאין בהן וכמפורש כאן:

הלכה ז

אין מבשלין את הפסח וכו'. כתבו תוספות תימא למה שנאו כאן אי משום דתנא ירקות שלוקות ומבושלות אם כן מיד הי' לו לשנות בסמוך אחריה ע"כ ונראה דאמרינן לעיל דהא דתנא הכא אין שורין את המורסן לתרנגולים אבל חולטין היינו בין שנתן החמין לתוך הקמח בין שנתן הקמח לתוך החמין וסד"א דכשנותן דבר קר לתוך חם הוא מבשל א"כ אסור לסוך או להטביל הפסח במשקין קמ"ל דבפסח שרי והכא שאני דלאו מבשל הוא אלא צומתו שלא יחמץ וניחא נמי דקתני סכין ומטבילין והאי מטבילין לפום ריהטא משנה שאינה צריכה היא דהשתא סכין בשעת צלייתו שהוא חם הרבה שרי כ"ש טבילה שלאחר צלייתו דשרי אבל ה"פ דבין סכין שהתם למטה בין מטבילין שהקר למטה לעולם שרי דלא דמי' לחליטה א"נ י"ל קמ"ל כי היכא דבפסח אסור הבישול במשקין אפ"ה סכין ומטבילין אותו בהן ה"נ מותר לקטף המצות וכדאמר בסמוך אין לשין את המצות במשקין אבל מקטפין בהן והואיל וכול' פירק' איירי בדיני מצה מייתי ליה הכא:

הדרן עלך פרק כל שעה

פרק ג

הלכה א

הא אם נמחה לא וכו'. וא"ת דלמא לעולם בעינן גם גבי חמץ שיהא מתחלה לחם והא דמחייבין אף הגומעו כרת משום דכתיב נפש כל דבר המיישב דעתו של אדם וי"ל דא"כ אף גבי מצה נימא דמצות מצות ריבה כדאמרינן לעיל בפ' כל שעה דף ח' ובבבלי בחולין דף קי"ט גרסינן המחהו וגמעו אם חמץ הוא חייב כרת אם מצה הוא אין אדם יוצא י"ח בפסח ופריך בשלמא אם מצה הוא אין אדם יוצא י"ח בפסח לחם עוני אמר רחמנא והאי לאו לחם הוא אלא אם חמץ ענוש כרת אכילה כתיב ביה אמר ר"ל נפש לרבות השותה וכתבו תוספות בד"ה לחם עוני אמר רחמנא הוה מצי למימר נמי אכילה כתיב ביה ע"כ ולפי דברינו ניחא דאי מדכתיב אכילה הוה מרבינן ממצות מצות אפי' השות' לכך איצטריך דלחם כתיב ביה:

קדירה שבישל בה מודה לא יבשל בה וכו'. כ' בגליון נראה משום דשמעינן ליה לרב דאמר קדירות בפסח ישברו משום הכי נקט הכא מודה ע"כ ולא דק דהא בפירוש אמרינן בבבלי דף ל' דלמ"ד משמיה דרב ישברו אין תקנה לבשל בהן אחר הפסח אפילו ממין אחר ועוד אמאי ישברו דהא אפי' בפסח מתיר כאן לבשל בהן ממין אחר ואם נפרש לשון מודה הכי יש לפרושי אע"פ שאני סובר דאין מלקות בדבר שאין חימוצו ברור מ"מ אסור לבשל בקדירות ממינו בפסח אך הלשון דחוק דהל"ל מודינ' דלא יבשל וכו' לכן נ"ל הגהתי שבקונטרס עיקר:

ובלבד לאחר ג' תבשיליו. בתרומות פי"א גרסינן תני ר' חלפתא בן שאול קדרה שבשל בה תרומה מגעילה ג"פ בחמין ודיו א"ר בא ואין למידין ממנה לענין נבלה א"ר יוסי קשיתה קומי רבי בא תרומה בעון מיתה ונבלה בלא תעשה ואת אמר הכין א"ר כמ"ד מאיליהן קבלו המעשרות כתב הרשב"א בתהה"א בית ד' שער ד' ונראה דה"ה לכל שאר איסורין של דבריהם ואפשר שלא הקילו אלא בתרומה בזמן הזה שאין לה עיקר בדאורייתא ע"כ. והשיג הרא"ה על דעת הראשונה ומסיק דלא התירו אלא בתרומה שאין לה עיקר וכ"כ דעת הטור בי"ד סימן קכ"א ודעת הש"ע סי' קי"ד ותימא איך נעלם מהם דברי הירושלמי אלו דמפורש דאף בשאר איסורין של דבריהם מותר לאחר הגעלה ג' פעמים דהרי חמץ ודאי יש לו עיקר בדאוריתא ואפ"ה מתיר רב בשאינו בן יומו וצע"ג:

הלכה ב

ואפילו יבש כסדר הזה. ותמהני שהשמיטו הפוסקים דין זה דיבש כלח גם הרבה דינים שבסמוך לא נתבארו בדבריהם:

מהו מיעוטו בטל או מכיון שנראה לבער וכו' ותימא מאי קמיבעי' ליה הא תנן ברפ"ב דכלאים כל סאה שיש בו רובע ממין אחר ימעט רבי יוסי אומר יבור דכיון דזקוק למעט יברור הכל והלכתא כת"ק א"כ ה"נ א"צ אלא למעט וי"ל דהתם אינו אלא איסור דרבנן משום מראית העין שנראה כמקיים כלאים הלכך הקילו חכמים אבל הכא איסור דאורייתא הוא אך לפמ"ש הפוסקים דהכא איירי בביטל קודם הפסח דאל"כ אפילו פחות מכזית חייב לבער אם כן הדרא קושיא לדוכתא מ"ש מכלאים וי"ל דהירושלמי לשיטתו דאין הביטול מהני לחמץ ידוע וכמ"ש בריש מכילתין:

וכרויה בגליון פירש וכן בור כרויה רחבה מהדק אבן בדפנותיה כדי לקצרה וזהו הידוק של כרויה ע"כ ופי' תימא וכי מגין על הבור ואטו בור בת קבולי טומאה היא לכן פי' שבקונ' עיקר א"נ כרויה שם כלי הוא:

כשות שליקטו. לפי פי' שבקונ' קשה אטו אוכלין בני הזייה נינהו לכן נ"ל דגרסינן כשות של קטן והיינו שער נולד בבשר הקטנים כעין שער של קושית כדתנן פ"ב דעוקצין וא"ת הא תנן פרק ט' דמקוואות כשות של קטן לא טמא ולא מטמא י"ל דהירוש' ל"ג לא טמא ולא מטמא ולא נשנ' אלא לענין חציצה ועי' בתיו"ט שם בד"ה כשות:

מה בין טומאה וכו'. א"ר לא וכו' בבבלי בשבת פ' במה טומנין דף מ"ח ע"ב גרסינן ת"ר מספורה של פרקים ואיזמל של רהיטני חיבור לטומאה ואין חיבור להזאה מה נפשך אי חיבור הוא אפילו להזאה נמי ואי לאו חיבור הוא אפילו לטומאה נמי לא אמר רבה דבר תורה בשעת מלאכה חיבור בין לטומאה בין להזאה ושלא בשעת מלאכה אינו חיבור לא לטומאה ולא להזאה וגזרו על טומאה שלא בשעת מלאכה משום טומאה שבשעת מלאכה ועל הזאה שבשעת מלאכה משום הזאה שלא בשעת מלאכה וכתבו תוספות בד"ה אי חיבור וכו' קשה לר"י דבשלל של כובסין נמי תקשי לן ממה נפשך אי חיבור וכו' ורבא נמי דקאמר דבר תורה וכו' אמאי לא קאמר בין בשעת מלאכה בין שלא בשעת מלאכה גזרו ביה רבנן טומאה כי האי דשלל של כובסין וע"ש תירוצם שהעידו שהוא דוחק. ולפי סוגיין נראה דלק"מ דודאי שאני טומאה מהזייה ושלל של כובסין הוה חיבור לטומאה שהוא מצרכו שרוצה בכך שיהיו מחוברין אבל השלל אינו ממקויימי הכלי לפיכך אינו חיבור להזאה אבל מספור' של פרקים ואיזמל של רהיטני ודאי מקויימי כלי הם לכך קשיא ליה שפיר ממה נפשך וכו' וממילא לק"מ אהא דמשני רבה. ומן התימא

על הרמב"ם שכתב בפרק י"ב מה' פרה אדומה הנה למדת שכ"מ שאתה שומע חיבור לטומאה ואינו חיבור להזייה אין זה אלא גזירה מדבריהם ע"כ וכ"נ מדברי התוספות ומדברי הירוש' נראה בבירור שמדאורייתא הוא וצ"ע רב ועיי' בפרק י"ב דמס' פרה ובפי"א דכלים:

תמן אמרין טרקטה וכו'. כתב בגליון טרקטה שיבולת שחורכין על האש. תלתא אסור שמא ייצאו מים מזה ויחמיץ את זה ע"כ ותימא פירושו א"כ מאי הא דמסיים אלא אין שזג ידוי במייא אלא פירושי שבקונט' עיקר והוא מפני שראה בבבלי דף מ' דין זה סבר לפרש כן ושגגה הוא בידו:

הלכה ג

רא"א לא תקרא לה שם עד שתיאפה. פי' רש"י דאכתי כל חדא וחדא חזיא ליה דמפריש מכל חדא פורתא ולאחר אפיי' אם רצה יפריש חלה שלימה על כולן דקסבר ר"א הסל שהוא רודה לתוכו מצרפן לחלה ע"כ ואף הרי"ף כתב דהלכתא כר"א דהא ר"א שייכא בהך אחריתי דר"א דאמר אף הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה ע"כ ותימא הא לקמן בשמעתין מסקינן דלר"א משייר החלה בתנור ואינו נותן לתוך הסל כלל ואפ"ה הוה חלה ועל כרחך לומר כדכתבו תוס' והר"ן דמתניתין איירי בעיסה שהיה בה שיעור חלה כדמסיק בסמוך בשגילגל עיסה שיש בו כשיעור חלה מתני' והלכך אין צריך צירוף סל וא"ת הא מיהת בעינן מן המוקף וכשמשייר החלה בתנור באחרונה ליכא מן המוקף י"ל לאחר שהיה רודה הכל מן התנור החזירם לתוך התנור וקרא שם חלה על אותה שנשתיירה דבוקה בתנור ומיהו לא דמיא לצירוף סל דהא תנן במתניתין דחלה ר"א אף הרודה ונותן לסל הסל מצרפן לחלה ואס"ד דצירוף תנור מהני כמו הסל א"כ קשיא סל ל"ל תיפוק ליה כשהיו בתנור כבר צירפן התנור ודוחק לומר שנתנן בתנור בזה אחר זה ולא היה בתנור כשיעור בבת אחת ועמ"ש בסמוך:

וכשהוא רודה מערים ואומר זו אני רוצה ליישן וכו'. ותימא ל"ל להערים יאמר בעוד שכולן בתוך התנור על אחת מהן שתהיה חלה ויניחנה בתוך התנור ואין צריך להחזיר אח"כ כל המצות לתוך התנור כמש"ל לכן נ"ל דלא גרסינן ליה א"נ י"ל דאירי שא"צ לכל הפת שבתנור אך קשה א"כ מתחלה למה עשה עיסה גדולה כל כך שאינו צריך לו ביו"ט:

וירדנה ויקרא לה שם ויולך עמה אחרת וכו'. ותימא למה לו אחרת הא כתב הש"ע בא"ח סימן ש"ח סעי' ג' ומותר לו ליטול דבר מוקצה הצריך למקומו ומניחו באיזה מקום שירצה וכתב המג"א דאפילו שכח ונטל דבר מוקצה בידו רשאי לטלטלו ביותר ע"כ א"כ

אף כאן לאחר שרדה מן התנור והחלה בידו יניחנה בקרן זוית וע"ק ירדנה ולא יקרא לה שם עד שיבא לקרן זוית ושם יקרא שם ושם יניחנה וכה"ג פריך הש"ס בסמוך:
דרש ר' ברכי' כהדא דבן בתירה. מכאן משמע דהלכתא כבן בתירה מדדרש ר' ברכיה כוותיה וקשה על הרי"ף שפסק כר"א ואע"ג דאיכא ברייתא בבבלי דרבי פסק כוותיה הא אין למידין הלכה מברייתא וכמ"ש הרז"ה והכא מפורש הלכתא כוותי':
וחזר ושנה סתם וכו'. נראה דה"פ דקשיא ליה דוקא היכא ששנה הסתם אחר המחלוקת אבל הכא איכא מחלוקת בתר סתם דמוקי לה בסמוך פלוגתא דר"מ וחכמים דפליגי בפלוגתא דר"א ור"י:

הלכה ו

אתיא דראב"צ כר"ג. כתב הרי"ף וקיי"ל כראב"צ דקאי כר"א איש ברתותא דהלכתא כוותיה ע"כ והשיגו תלמידו הר"א והרז"ה ע"ש וכתב הר"ן בפ' קמא דהא דכתב הרי"ף הלכה כר"א איש ברתותא היינו לענין תרומה וזהו דוחק בעיני שאין מדרכו של הרי"ף לכתוב דיני תרומה ועוד קשה לי כיון דבבבלי מסיק דהלכה כרבי יהודה שאין חילוק בין חולין לתרומה א"כ שמעי' דלית הלכתא כראב"צ דהא הירושלמי משוה דעת ראב"צ לדר"ג וצ"ע:

הלכה ז

שאין שביתת הרשות אצל רבו וכו'. והרא"ש גורס מהו שביתת הרשות ההולך אצל רבו או אצל מי שהוא גדול ממנו בחכמה כאן שנה רבי המעשה קודם לתלמוד פי' דקרי ליה רשות גבי שחיט' פסחו ומל בנו וסעודת אירוסין ע"כ ותימא מאי קאמר כאן שנה רבי וכו' מי איכא מ"ד שיהא התלמוד קודם לשחיטת פסחו ולמילת בנו וכן מפורש בירושלמי פ' קמא דברכות ולא מודה רשב"י שמפסיקין לעשות סוכה ולולב וכי לית ליה לר"ש הלומד שלא לעשות נוח לו שלא נברא ומשני טעמיה דר"ש זה ק"ש הוה שינון ותורה שינון ואין מבטל שינון מפני שינון הרי דוקא ק"ש הוא דמבטלין אבל שאר המצות ליכא מ"ד דמבטלין:

הלכה ח

טהור הוא דבר תורה את שגזרת עליו טומאה. משמע דפשיטא ליה דיוצא טמא בקדשים ובבבלי במכילתין דף פ"ה קמיבעיא ליה ביוצא בקדשים אם הוא טמא או לא:
תני פחות מכאן אין מטריחין עליו שיחזור וקשה מאי קמ"ל פשיטא הא עיקר פלוגתייהו במתני' אינה עד כמה מטריחין עליו לחזור וממילא ידעינן דפחות מכאן אינו חוזר:
הדרן עלך פרק אלו עוברין

פרק ד

הלכה א

ושיר מעכבין הקרבן. וכתבו תוספות פ"ב דערכין קשה דהא השיר בשעת ניסוך והנסך אין מעכב הקרבן דאדם מביא זבחו היום ונסכו אחר כמה ימים ונ"ל שיר מעכב הקרבן היינו ניסוך שאם אין שיר אין ניסוך ע"כ ולפמ"ש בקונטרס בלאו הכי ניחא ולשון הגמרא משמע כפירושי:

נשייא דנהגן דלא למישתייא מן דאב עליל מנהג. כתב הכל בו בריש ה' ט' באב ירושלמי אר"י אלין נשייא דנהיגי דלא למשתי חמרא מדעייל אב מנהגא שבו פסק אבן שתיה ובסוף ה' ט"ב כתב ירושלמי הני נשי דידן דלא שתו חמרא מן י"ז בתמוז עד ט"ב מנהגא וקשה איך מביא ב' גרסאות שסותרות זו את זו וביותר קשה שאין הפי' מכיון דמ"ש נשים דנוהגין שלא לשתות יין מדעייל אב ולמה לא החמירו גם האנשים והגי' שלפנינו ופירושה מכוונת יותר וכן היא גירסת ר"ן גאון ועיין בב"י סי' תקנ"א:

ר"א מיקל לון שהן ממעטין משמחת יו"ט. כתב בש"ע א"ח סימן תקל"ג כל מלאכות שהם לצורך המועד כשעושין אותן אומניהם עושין בצנעה כיצד הציידים של חיות ועופות וכו' הרי אלו עושים בצנעה כתב המג"א חיות ועופות כוונת רמ"א לאשמועינן דדגים שרי ומ"מ צ"ע מנ"ל הא וכו' ע"ש ול"נ דיצא לו מהא דמקלל ר' אימי לציידי דגים הואיל ואינן עושין בחרמי' שהוא דבר פרהסיא שמעינן דציידי דגים מחוייבים לעשות אפילו בפרהסיא כדי שלא למעט משמחת יו"ט וזה ברור ועמ"ש שם המג"א ס"ק ד:

רבי תלמידיה דר"י הוה. וקשה דלקמן ר"פ ע"פ גרסי' ור' תלמידיה דר"י בן בתירא הוה לא תלמידיה דרבי יעקב בן קודשיי הוה משמע שלא הי' תלמידו של ר"י ובבבלי במנחות דף ע"ב מפורש דתלמידיה דר"ש הוה:

דר"י אמר אסור לפרש בים הגדול. ותימא איך יעלה על הדעת דאסור לפרש כלל לים הגדול הרי הרבה תנאים וגם נביאים שפירשו לים הגדול לכן נ"ל דבד' בשבת איירי ור"י כב"ש ס"ל כדאמרינן בפ"ק דשבת דף ח':

ויבטל נראה כלישנא בתרא שפירשתי בקונט' דאס"ד דר' יוחנן סבר דאין היכר ומחלוקת כשהולך בטל ה"ל לשנויי לרשב"ל דאין כאן איסור משום בל תתגודדו שיאמרו מלאכה הוא דלית ליה דכמה בטלנים איכא בשוקא:

הלכה ב

אמר לון מן השמור הבאתים וכו'. משמע דעל השמור היינו שמחובר עדיין במקומו' המשומרים כדקאמר הרי שדה פלונית משומרת לפניך וכו' וזה סייעתא למ"ש התיו"ט בפ"ט דשביעית בד"ה ר"י מתיר וכו' ע"ש:

הלכה ג

ר"ש בן לקיש כר"י ורבה מן דר"י וכו'. בבבלי בבכורות דף ג' גרסינן אהא דאר"י\.. והנותן בקבלה אע"פ שאינו רשאי קונסין אותו עד עשרה בדמיו מסייעה ליה לריש לקיש דאר"ל המוכר בהמה גסה לעכו"ם קונסין אותו עד עשרה בדמיו ופירש"י מסייע ליה הא דקתני קונסין ע"כ וקשה מאי סייעתא דלמא ע"כ לא קאר"י אלא בבכורה דקעקר מצוה דאורייתא משא"כ בדר"ל דעק' מצוה דרבנן וכדאמרינן הכא וי"ל שהבבלי מפרש שקונסין אותו עד עשרה בדמיו הואיל ועבר על גזרה דדבנן ונתן לעכו"ם לקבלה בהמה מעוברת והיה לו לחוש שמא תלד זכר והוא בכור וע"ש בסוגיא כולה:

ומשום הלכות בהמה גסה. פירשתי בקונט' דקעביד בה עבודה בשבת כשיזקין וכו' וכן הוא בבבלי בע"ז דף ט"ז וכתבו תוספות קשה דלימא דלית ליה חי נושא את עצמו בעופות כרבנן וי"ל מדאסר ר' משום תורת כלי זיין משמע דאפילו המיוחד לרכיבת אדם דמודה כ"ע דחי נושא א' עצמו אסור וא"כ תורת בהמה גסה מאי היא ע"כ וקשה הא מסקינן דמשום כלי זיין אפילו חיה גסה אסירי ואין תורת בהמה גסה בחיה גסה א"כ ה"ה בסוס המיוחד לאדם י"ל דאסור משום כלי זיין לחוד לכן נ"ל מדאמר ר' אומר אני שהוא אסור משום שני דברים משמע דשני דברים מחודשים הוא דקאמר דאס"ד משום דסובר כרבנן הל"ל אומר אני שאסור נמי משום תורת כלי זיין:

הלכה ד

סברין מימר אפילו ביצה וכו'. כתב הרמ"א בש"ע א"ח סימן תע"ו נוהגים בקצת מקומות לאכול בסעודה ביצים זכר לאבילות. ונ"ל הטעם זכר לחורבן וכו' ע"ש ול"נ אין אבילות במועד אלא שראו ת"ח שאכל ביצים צלויי' בלילי פסח להראות חידוש שביצה צלוי' מותרת ולא כדסלקא אדעתין וסברו שמשום אבילות עשה וליתא:

תני אפילו ב"כ ובתי מרחצאות. וקשה בבתי מרחצאות ל"ל נר הא יוה"כ אסור ברחיצה וי"ל לטבילת בעלי קרי דקי"ל בעל קרי יורד וטובל ביוה"כ כדאמרינן בפ' יוה"כ:

התיב ר' פנחס מתניתא פליגא עלוי דר"א וכו'. כתב הרמב"ם פ"ק מהלכות יוה"כ. יוה"כ שחל להיות בשבת אסור בקניבת ירק וקשה דבבבלי ס"פ ואלו קשרים קא"ר יוחנן דיוה"כ שחל להיות בשבת מותר בקניבת ירק ותניא כוותיה ואף ע"ג דרב הונא פליג ואוסר מ"מ

יש לנו לפסוק כר"י דהשתא רב ור"י הלכה כר"י כ"ש נגד רב הונא תלמידיה דרב ואף דר' זירא אמר הכי משמיה דרב הונא וכמ"ש הה"מ אין זה כדאי להוציא ר' יוחנן מהלכה ועוד דהא רחב"א נמי אמרה משמיה דר' יוחנן ונראה שסמך עצמו על סוגיין דמקשי אדר"א מברייתא ולא משני מידי ש"מ תרתי ש"מ דלא ר' יוחנן אמרה אלא ר"א רק שסברו כל מאי דאר"א הן דברי ר"י כדאמרינן לקמן במסכת שקלים וש"מ דליתא לדר"י:

תופין פי' בגליון כירה תנור וכיריים מתרגמינן תנורים ותפיין ע"כ ותימא פירושו א"כ מאי קאמר בסמוך זה אוכל נפש וזה אינו אוכל נפש הא אף הכירה אינו אוכל נפש ודוחק לומר דהכירה צריך לאוכל נפש לאפות בו דא"כ גם הפתילה צורך אוכל נפש היא ולכן פי' שבקונטרס עיקר והיינו דפשיט ליה דחליטה מותרת שאל ליה על תופין דסד"א כיון דאינו אלא לתענוג כדי שתהא נאה אסור ופשיט ליה דשרי דכל שהוא מלאכת אוכל נפש שרי:

הלכה ה

כמתמיה וכו'. גירסת הירושלמי במתניתין אינה כגירסת הבבלי דגרסינן התם רשבג"א לעולם יעשה אדם עצמו כת"ח ולפי פירושא דירושלמי לא קשיא הא דפריך בבבלי למימרא דרשב"ג סבר לא חיישינן ליוהרא ורבנן סברי דחיישינן והא איפכא שמעינן להו דתנן חתן אם רוצה לקרות ק"ש לילה הראשונה קורא רשבג"א לא כל הרוצה ליטול את השם יטול ע"כ והשתא לרבנן ל"ק דודאי מי שרוצה לעשות עצמו כת"ח עושה אלא דלא חיישי שהכל יעשו עצמו ת"ח כדחיי' רשב"ג ולרשב"ג ל"ק דחייש שיאמרו מלאכה הוא דלית להו כדפרישית בקונט':

הלכה ו

יום פסח הוא לה'. ונראה שאסמכתא בעלמא הוא דאל"כ אף במקום שלא נהגו יהא אסור:

הלכה ט

שלא יהא כלוקח לו קורדם וכו' כ' הר"א בפי' למסכת פיאה פ"ז כלוקח קורדם מדמי שביעית שהרי מעות הללו שהוא פודה בהן פירות מן ההקדש שתי קדושות יש בהן א' קדושת הקדש וא' דמי שביעית שהרי חליפי פירות שביעית הן ודמי שביעית אסור לקנות בהן שום מצוה וכי נותן מעות הללו להקדש מרויח מצוה זו וה"ל כאלו הקדיש מעות הללו להקדש ונהנה בהן כמי שקונה קורדם שהנאתה אינה אכילה אלא לסחורה ע"כ ואין דבריו נראין כיון שכבר הקדישו קודם שביעית אינו נהנה כלל בפדיון זה וכ"ש

שהגזבר הוא הפודה גם מה שפי' בהא דמשני הגזבר הי' מחלפן וכו' דברים תמוהים הם ופירושי שבקונט' ברור ותו לא מידי:

(דף ל ע"א **שניא היא שכל רוגלות ורוגלות אומן בפני עצמו**. וקשה רבי יוחנן במאי איירי אי ברוגליות תנינא וברוגליות משיעבור ממנה אי בערים קשיא מתני' אי במונחים על הקנים כדרך שהכרמים נטועים קשיא הא דר' חייא ור' הושעיא רבו ובמסכת פיאה נבאר בע"ה:

אלא בגין ציפרייא דלא יחלטון בניהון. כתב הרא"ש פ"ח דב"מ דמעשה שהיה כך היה שהיה ביתו של א' ממושכן אצל יהודי אחד במשכנתא דסורא או כל ימיו בכך וכך לשנה כל זמן שלא יפדנה ולא היה לו מעות לפדותו והורה כר"א שיצא מיד אבל משכיר בית לשנה וצריך למוכרם מחמת דוחקו צריך להניח שוכר בבית עד שישלים זמנו וה"נ איתא בירושלמי דפ' מקום שנהגו ע"כ וכ"פ בש"ע ח"מ סי' שי"ב סעי' א' בהג"ה ולפמ"ש בקונט' משמע דוקא לפי שהיה מתיירא שתפסיד הבית אבל בשביל שהוא עני אפילו השכירו לעולם אין לדחותו דאטו בשביל שהוא עני יפסיד השוכר וגם האי דב"מ אפשר לפרש כן וכמ"ש המרדכי ע"ש וצ"ע:

לא שהיתה עינו צרה וכו'. כתב הי"מ וקשה דהא פשיטא כיון דנתן להם כפליים וכו' ושמא דלא תימא דמעיקרא היתה עינו צרה ושוב הדר ביה ע"כ ולפמ"ש בקונטרס לק"מ ועוד נ"ל דסד"א שלא נתן להם כפלים אלא כפי מה שבידם ועדיין היתה הרבה פיאה מונחת וכ"מ לשון הש"ס שנתן להם בכפליהן:

הדרן עלך פרק מקום שנהגו

פרק ה

הלכה א

אי בערב יכול משתחשך. וקשה הא כתיב יום וי"ל לאו דוקא משתחשך אלא סמוך לחשיכה והשתא איצטריך כולהו קראי דאי בין הערביים ה"א כל הלילה וכל היום של י"ד כשר הלכך כתיב יום דמשמע דוקא יום י"ד וכתיב בערב למעט חצי יום י"ד דמשש שעות ולמעלה מתחיל הערב כדלעיל דכתיב כי ינטו צללי ערב והשתא בין הערביים פי' לחלק הערב חצי כשר וחצי פסול לכתחילה אך קשה אי מקרא יליף ה"ל לחלק ג' שעות לפניו וג' שעות לאחריו דהא מתחלת שבע מתחיל החמה לנטות למערב כמפורש בבבלי ר"פ אמר להם הממונה כה"ג קשיא אריב"ל וצ"ע ועיין בבבלי ריש פרקין:

הדא דתימר למצוה אבל לעיכוב הדא הוא דתנינן שחטו קודם לחצות וכו'. וקשה למה לא דייק ממתניתין דתנן חל להיות ע"ש נשחט בשש ומחצה וקרב בשבעה ומחצה והפסח אחריו וי"ל מ"מ אינו מפורש מתי יקריב הפסח דלמא אחריו בתחילת תשע ומחצה אבל בברייתא מפורש לאחר חצות מיד כשר:

ויקריב פסח תחלה ותמיד אחריו. כתבו תוספות דף נ"ט יאוחר דבר וכו' אע"ג דתמיד תדיר איצטריך למיכתב דסד"א שהפסח יקדים משום עליה השלם ע"כ ול"נ דה"א דיקדים פסח דהא כתיב יום כדאמרינן לעיל:

ופסח להטבת הנרות כדי שיקרבו נסכי תמיד עמו. וקשה ל"ל האי טעמא תיפוק ליה דאף בנרות כתיב בערב דכתוב מערב ועד בוקר וכה"ג הקשה תוספות בדף הנ"ל וי"ל דמערב ליכא להוכיח דאיכא למימר ערב מוקדם וכקושית רבי ירמיה לעיל אבל גבי פסח כתיב בבוא השמש ואף הא דקאמר בבבלי יאוחר דבר שנאמר בו בערב וכו' אקרא דכבוא השמש סמיך ומתורץ קושי' תוספות שם אך צ"ע בבבלי בברכות דף מ' ע"ש:

אלא הפסח והקטורת בערבי פסחים. וקשה מ"ש ע"פ דנקיט הא הקטורת בכל יום מאוחר לתמיד דאיתקש לנרות ובנרות כתיב מערב ועד בקר וליכא מאן דפליג לכן נ"ל דל"ג בערבי פסחים וכ"ה בבבלי בדף הנ"ל:

הלכה ב

פסח לשם בעלים מנ"ל. כתבו תוספות בפ"ק דזבחים דף ו' ע"ב בד"ה מה שלמים בין בזביחה בין בשאר עבודות לא חלקת בהן וא"ת כיון דכתיב ועשית פסח לעכב בשינוי קדש בכל עשיות לשתוק קרא מזביחה ותיתי משלמים דמה שלמים לא חלקת בין שינוי קדש לשינוי בעלים למצות אף בפסח לא תחלוק לעכב ע"כ ולא תי' כלום אך בדף ז' ע"ב ראיתי שתירצו בכעין קושיא זו דבכה"ג זימנין דטרח וכתב לי' קרא א"נ אתי לדרשא אחרינא ע"כ ע"ש ול"נ די"ל דאי לאו קרא יתירא לפסול בעלים ה"א דפסול בעלים דפסח אינו אלא בשחיטה דומיא דפסול שלא לאוכליו שאינו אלא בשחיטה כדאמרינן לקמן בפרקין דף י"ז וכמ"ש תוספות בפרקין דף ס"א וכתיב איש לפי אוכליו ואיתקיש אוכלין למנויין כמפורש בבבלי ד' הנ"ל וה"א דלהא נמי איתקיש מנוייו שהוא שינוי בעלים לאוכלים שאינו נוהג אלא בשחיטה ועיין בתוספות בבבלי דף הא בד"ה ואיתקש וכו' ומ"ש תוספות שם וא"ת ונימא הואיל וגלי שלא לאוכליו בשחיטה ה"ה בשאר עבודות כדאמר בפ"ק דזבחים דף ו' פסח שלא לשמו פסול מזבח פסח שאר עבודות מנ"ל הואיל וגלי גלי ואור"י דלא דמי כו' ע"ש תימא הא אמר רב אשי התם הואיל וגלי גלי לא אמרי'

וא"ל דקושית תוספות למ"ד הואיל וגלי גלי די"ל דהיינו ראיית רב אשי דלא אמרינן הואיל וגלי גלי וצ"ע:

וכי חטאתו של מצורע לא לחידושה יצאה שתהא טעונה נסכים לשם בעלים וכו'. בבבלי ביבמות דף ז' גרסינן דבר שהיה בכלל ויצא לידון בדבר חדש וכו' כיצד ושחט את הכבש במקום אשר ישחט את החטאת וכו' כי כחטאת האשם הוא לכהן ומה ת"ל כחטאת האשם לפי שיצא אשם מצורע לידון בדבר החדש בבהן יד ובבהן רגל הימנית יכול לא יהא טעון מתן דמים ואימורים לגבי מזבח ת"ל כי כחטאת האשם וכו' וכתבו תוספות בד"ה לפי וכו' מה שחטאת מצורע טעונה נסכים ושאר חטאת אינה טעונה נסכים לא חשב דבר חדש דאין קרוי דבר חדש אלא כשסותר כללו כי היכא דשאר אשמות טעונות כל הדם לגבי מזבח ואשם מצורע נותן ממנו לבהונות ע"כ וקשה דהכא אמרינן דהוה חידוש מה שחטאת מצורע טעונה נסכים וראיתי בס' כריתות להר"ש מקינון בבתי מדות בית י"א שמקשה כן בשם הקדוש רבי נתנאל ותירץ דה"ק כיון דשאר חטאת לא ילפינן מיניה לנסכים בזאת תורת החטאת א"כ גם לשם בעלים דכתיב בחטאת מצורע לא גמר מיניה שאר חטאת בזאת תורת החטאת אבל לענין שלא ילמדו מכלל אין להוציאה בחידוש הנוסף ע"כ וקשה שאין הפי' הזה בכח המאמר דר' מנא דאמר דאין למידין ממנו מחמת חידושו ועוד אי קושיא גבי נסכים כתיב מיעוטא לפלא נדר או נדבה דבר הבא בנדבה טעונה נסכים וגבי מצורע כתיב ריבויה כדאיתא במנחות דף צ"א אבל גבי שינוי בעלים לא כתיב מיעוטא ומהיכא תיתי דלא נילף בהיקשא והר"ש ז"ל תי' עוד תירוץ אחר וע"ש וגם בו יש לפקפק ע"ש ועיין בס' מדות אהרן ול"נ דה"ק שחטאת מצורע יצאה לחידושו דאף הנסכים בשינוי בעלים כדתנן בפרק שני דמנחות הזבח מפגל את הנסכים משקדשו בכלי דר"מ הנסכים אינן מפגלין את הזבח כיצד השוחט את הזבח לאכול ממנו למחר הוא ונסכיו מפוגלין להקריב סכיו למחר הנסכים מפוגלין והזבח אינו מפוגל וה"ה לשינוי בעלים אם חושב על הנסכים שלא לשם בעלים הם פסולים והיינו דקאמר כיון דבשינוי בעלים דכתיב גבי מצורע ילפינן נמי לחידוש שיש במצורע דהיינו הנסכים שנפסלין בשינוי בעלים הלכך אין ללמוד משינוי בעלים דחטאת מצורע לשאר חטאת וזהו מדוקדק מאוד בלשון הש"ס דקאמר שתהא טעונה נסכים לשם בעלים וגם תירוצו של רבי מנא מבורר וא"ת הא רבנן פליגי על ר"מ וסוברים שאין הנסכים מפוגלין וה"ה שאין שינוי בעלים פוסלין בהן י"ל דסובר כר"מ דהא ר' חסדא נמי הכי ס"ל וכמ"ש תוספות שם בד"ה אפשר לשנות וכו' ע"ש:

שחטו שלא לשמו לקבל דמו לשמו פסול פירשתי בקונט' דה"ג שחטו לשמו לקבל דמו למחר פסול ויש ראיה לזה מהא דתניא בדברים המביאין לידי אכילה הכתוב מדבר אך בבבלי בזבחים דף י"ג ע"א מפורש דאף בפיגול אם חישב על הקבלה אינה פוסלת וע"ק אם נאמר דבפיגול אף בקבלה פוסלת לר"י ילפינן אף שינוי בעלים מיניה דפוסלת אף בקבלה ועיין בתוספות בזבחים דף ט' ע"ב בתוספות בד"ה מחשבין וכו' מיהו י"ל כיון דגבי שינוי בעלים כתיב וכפר עליו אינו פוסל אלא בזריקה אך קשה דלקמן קאמר ובשעת קבלה מחשב הוא משמע דאף הירושלמי סובר דאין פיגול בקבלה וא"ל דפליג ארבי יוסה דהא קאמר לא תתיביני מפיגול על פסול. דמר ר"י וכו' הרי דסובר כר"י וצ"ע:

א"ל ואין כיני אפילו שחטו שלא לאוכליו וכו'. כתבו תוספות בזבחים דף י' ע"א בד"ה מקום שאם אמר וכו' וא"ת שוחט שלא לשם אוכלין בפסח יוכיח דשוחט שלא לשם אוכלין פסול ושוחט ע"מ לזרוק שלא לשם אוכלין כשר ע"כ ולפום סוגיין לק"מ דאמרינן דנעשה כשוחט לאוכליו ושלא לאוכליו דכשר משא"כ בלשמו ושלא לשמו דשוחט לשמו ושלא לשמו דפסול:

מה נפיק מן ביניהון. בקונטרס פירשתי דל"ג ליה משום דמשמע דקאי אדר"י ורשב"ל דקשיא לי הא איכא בינייהו טובא דלר"י פסול ולר"ש ב"ל כשר אך אפשר לפרש דקאי אהני תרי טעמי דאמרו אדברי רבי יוחנן אם אמרינן דפסול משום שנעשה משעה ראשונה כשחטו לשמו ושלא לשמו או כרבי יודן דאמר כל שאילו וכו' וקאמר חילופין וכו' איכא בינייהו דלמ"ד נעשה וכו' לרבי יוחנן בשאר ימות השנה כשר וכדפירשתי בקונטרס ולמ"ד כל שאילו וכו' אף לרבי יוחנן פסול בשאר ימות השנה דהא מ"מ השחיטה הויא לשמו ופסול והא דקאמר הש"ס ע"ד דר' יוחנן כשר היינו למ"ד נעשה:

משתנה למחשבת פסול. הר"א בפי' למס' שקלים הגיה אין תימר אינו משתנה למחשבת פסול פיגול ומסיק דליתא להך איבעיא וקשה הא לפי פירושי שבקונטרס שמעינן ודאי דאבעיא גדולה היא וא"ת אם אינו משתנה למחשבת פסול כשר הוא כדתנן בפ' כל הפסולין השוחט את הזבח לאכול דבר שאין דרכו לאכול ולהקטיר דבר שאין דרכו להקטיר כשר ור"א פוסל י"ל דה"ק אפילו לר"א דפוסל מיבעיא לן וכ"ש לת"ק דמיבעיא דאם משתנה פיגול ואם אינו משתנה כשר:

הלכה ג

מתניתא בששחטו לאוכליו וכו' בקונטרס הגהתי ואפשר להגיה בענין אחר דה"ק מתניתין בששחט לאוכליו לבד ואחר כך זרק הדם לאוכליו אבל אם שחט לזרוק דמו שלא לאוכליו פסול ועיין בבבלי דף סא ע"א בתוספות בד"ה שחטו לחולין וכו':

מה בין לשמו ושלא לשמו מה בין לאוכליו ושלא לאוכליו. כתבו תוספות בדף ס"ב ע"ב תימא מאי קא בעי הא גמר לעיל מקרא דמקצת אוכלים לא פסלי ונראה לרשב"א דמיבעיא ליה אמאי לא גמרינן לשמו ושלא לשמו דכשר מלאוכליו ושלא לאוכליו ע"כ וקשה לפי מאי דאמרינן לעיל דילפינן שינוי בעלים דפסול בפסח מחטאת ובחטאת פוסל לשמו ושלא לשמו שהרי אין חטאת בא בשותפות ועוד מהיכא קילפית לה מדכתיב וכפר על המטהר א"כ שמעינן נמי מיניה עליו ולא על חבירו דמיטהר דוקא ואף לבבלי דזבחים פ"ק דף ז' דיליף שינוי שמו מועשית פסח משמע נמי פסח אין אבל מידי אחרינא לא אך נ"ל דהכשר דלאוכליו ושלא לאוכליו לא כתיב לאוכלין אלא דילפינן מערלה וכמ"ש תוספות בדף סא בד"ה שחטו למולין וכו' וקשיא בה דלא ניליף לאוכליו ושלא לאוכליו דכשר מערלה אלא מלשמו ושלא לשמו דפסול:

ושלא לאוכליו אינו נוהג אלא בפסח. בבבלי איתא לשמו ושלא לשמו ישנו בציבור כביחיד לאוכליו ושלא לאוכליו אינו בצבור כביחיד וכתבו תוספות תימא לר"י מאי איריא דאינו בציבור תיפוק ליה דאפילו ביחיד אינו נוהג אלא בפסח גרידא ע"כ וסוגיין מפורשת כדברי תוספות:

הלכה ד

ממה שהוא מתחייב על הזריקה הדא אמרה פסח עצמו כשר. כתב הרב במשנה למלך פ"ק דהלכות פסח הלכה ה' ודע מה שקשה לי בדברי הירושלמי דמשמע דמן הסברא השוחט על חמץ נפסל הזבח כיון דעבר אהורמנא דמלכא אי לאו דגלי קרא שקראו זבחי כדתני חזקיה אף לאחר ששחטו על חמץ ובפ"ה דמנחות אמרינן מתקיף לה רבינא ואימא לא תאפה חמץ למיקם גברא בלאו בעלמא ואיפסולי לא מיפסלא ותרצו מצה תהיה הכתוב קבעו חובה ע"כ הרי דאיצטריך קרא לפסול וצ"ע והנה קושיא זו לאו אהירושלמי לבד יצאה כי אם אף על הבבלי דבפ"ק דתמורה דף ד' ע"ב פליגי אביי ורבא אביי סובר כל מילתא דאמר רחמנא לא תעביד אם עביד מהני דאס"ד לא מהני אמאי לקי ורבא אמר לא מהני והאי דלקי משום דעבר אמימרא דרחמנא וקשיא לרבא תהיה ל"ל תיפוק ליה דמסברא לא מהני אך נ"ל דמעיקרא ליתא להך קושיא דתוספות כתבו במנחות שם בד"ה כי קמיבעיא לי לעכב תימא מאחר דכתיב זאת תורת המנחה אייתרו ליה מצה דכתיב במחבת ומאפה לעכב ותי' דוחק כמ"ש תוספות בעצמם ונ"ל דהיינו דקשיא ליה לעכב מנ"ל דמצה דכתיב במחבת ומאפה ה"ל שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין וליכא למילף מהיקישא דזאת תורת בשלמא למצוה ילפינן מדכתיב בתריה מצות יאנל כמ"ש שם רש"י בד"ה דכתיבה וכו' ומשני דכתיב תהיה יתירא במחבת למילף מינה

שאר מנחות באם אינו ענין ומצה דמאפה לשום דרשא א"נ איצטריך למעט דלא למיעבד חלוט דלמצוה נפקא לן ממצות תאכל דמיותר והיינו דקאמר הש"ס בבבלי ביבמות דף מ' לעולם אימא לך חלוט מצה היא ולהכי תני ביה קרא לעכב וכתבו תוספות הך לעכב לא הוי כלעכב דעלמא דמהיכי תיתי לעכב דלמא למצוה הוא דאמד רחמנא דלא ליעבד חלוט אלא לעכב כלומר דבעינן מצה מעלייתא ולא חלוט ע"כ וכ"כ במנחות שם ולפמ"ש ניחא דמצה דמיותר במאפה מוקמינן למעט חלוט ומצות תאכל לעכב והשתא ל"ק לרבא ולהירושלמי תהיה ל"ל דה"א דמצה דמחבת ומאפה דהוו ב' כתובים למעוטי קאתי שאר מנחות דמצה אינה אלא למצוה ואי עביד מהני אך קשה דבמנחות משמע דבעינן מצות תאכל למצוה לכל המנחות וביבמות אמרינן מצות תאכל מיותר למעט חלוט וי"ל ביבמות תאכל יתירא קדריש וע"ש ברש"י בדף ל"ט ע"ב בד"ה מצות תאכל ואין להאריך מיהו אי קשיא הא קשיא לי אמ"ש תוספות בפרקין בדף ס"ג בד"ה השוחט את הפסח על החמץ עובר בלא תעשה אומר ריב"א דהפסח כשר דהא לא שנה עליו הכתוב לעכב ע"כ ותימא הא קי"ל כרבא כל היכא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני ואין להקשות א"כ בכל מקום דאמרינן בש"ס תינח למצוה לעכב מנ"ל נימא כיון דמצותו בכך ממילא אי עביד לא מהני די"ל דדוקא בכה"ג דלקי עליה הוא דאמרינן דלא מהני ובלי ספק דתקפה עליו משנתו ולא זכר דברי הירושלמי דמקרא יליף דכשר גם מ"ש מהרש"א בתוספות הנ"ל וז"ל לכאורה הא שינה עליו דכתיב לא תזבח על חמץ וגו' וכתיב לא תשחט על חמץ וגו' וי"ל דבכה"ג לית לן למימר דשינה הכתוב עליו לעכב אלא דשינה עליו לעבור בב' לאוין ולא אמרינן דשינה עליו לעכב אלא כגון הני דליכא למימר בהו לטפויי לאוי קאתי ע"כ תימא דאנן תנן במתניתין השוחט את הפסח על חמץ עובר בלא תעשה ולדברי הרב הל"ל עובר בשני לאוין ואף הרמב"ם לא כתב דסופג שמונים ולא לישתמיט תנא דליתני סופג שמונים ואדרבה אני אומר דזהו כוונת תנא דמתניתין דתנא השוחט את הפסח וכו' דמקרא מלא הוא ועיקר כוונתו למעט דאינו חייב אשאר זבחים א"כ הל"ל אינו חייב אלא השוחט פסח אלא קמ"ל נמי דאינו עובר עליו אלא בל"ת ולא בב' לאוין. ועיד עיקר תירוצו תמוה מ"ט נוקמי לקראי ללאוי יתירי הא קי"ל כל היכא דאיכא למדרש דרשינן ולא מוקמיה בלאוי יתירי והכא איכא לאוקמי לעכב ועיין בחגיגה דף י' ע"ב אבל האמת יורה דרכו דהני קראי צריכה לא תזבח לסמוך ענין לו ולא ילין חלב חגי כדי לחייב אף המקטיר כדאיתא בבבלי דף ס"ג ע"ב. א"ר פפא הלכך כהן המקטיר את החלב עובר בל"ת הואיל וישנו בכלל הלנת אימורין ופירש"י דכתיב בהו נמי לא ילין חלב חגי ואיצטריך לא תשחט לסמוך לו לא ילין לבקר זבח חג הפסח

דסד"א מדלא כתיב על חמצך אפי' יש לאחד בסוף העולם חייב קמ"ל דוקא הנך דקיימי בלא ילין על הבשר אם יש להן חמץ חייב עליהן ולא על אחרים וכמפורש שם בבבלי דף הנ"ל ומ"ד דפטור על הקטרה דלא מקיש ליכא לאקשויי תרי קראי ל"ל די"ל הא מסיק בבבלי דף ס"ד מאן דלא מקיש היינו אליבא דר"ש ולדידיה איצטריך תרי קראי לחייב אשאר זבחים במועד ועמ"ש בסמוך:

זבח מה זביחה מיוחדת שהיא מעכבת כפרה וכו' יצאו הקט' אימורין וכו'. בבבלי דף ס"ג גרסי' א"ר פפא הלכך כהן המקטיר את החלב עובר בל"ת הואיל וישנו בכלל הלנת אימורין ופרש"י דכתיב בהו ולא ילין חלב חגי וקשה הא ולא ילין לבקר זבח חג הפסח בהלנת אימורין נמי איירי כמ"ש תוספות בדף נ"ט ע"ב וקרא דלא ילין לבקר וגו' מוקדם בתורה וי"ל אי לאו קרא יתירא ה"א דאהקטרה פטור דמה זביחה מיוחדת שהיא מעכבת כפרה יצא הקטרת אימורין כדאמרינן כאן אבל השתא דאייתר לן הך קרא לא מוקמינן מיעוטא דזבח אלא אקבלה והולכה והשתא אין צריכין למ"ש תוספות בדף ס"ד בד"ה ואיכא דלא מקיש חלב לזבח ונהי דלא מקיש להקטרה לענין הכי מקיש דלא אמרינן אפילו אחד בסוף העולם דסברא הוא לאקושי להכי ע"כ וקשה כיון דהיקישא נינהו איך שייך לומר דמסברא אמרינן היקש זה ולא זה אבל לפום סוגיין ניחא דהך היקישא דהקטרה ממעטין מדכתיב זבח אבל הך היקישא דלא אמרינן אחד בסוף העולם ודאי אמרינן וזה ברור ומעתה ליתא לכל מ"ש מהרש"א בדף סג ע"ב בדברי רש"י הנ"ל ע"ש: אך מאחר דרב אמר לוקין על אכילתו חייב וקשה הא דאמר רב לעיל בר"פ אלו עוברין זה שיאור וזה כותח הבבלי משמע דלרב אין לוקה וכמו שפירשתי שם לכן נראה דה"ג התם מהו שילקה ר"י בשם ר"א רבי לא בשם רשב"ל אף ללקות אין לוקה רב אמר זה שיאור וזה כותח הבבלי ושכר המדי דתני על חמץ ברור חייב כרת ועל עירובו סופג ארבעים א"ר בון וכו' וניחא הכל:

ואתיא כיי דאר"מ דר"מ אמר משש שעות ולמעלה מדבריהן. משמע דלמ"ד משש שעות ולמעלה מדאורייתא אפילו בי"ד עובר בבל יראה ותימא מהראב"ד שכתב בהשגות פ"ג אולי סובר זה המחבר מו' שעות ולמעלה בלא יראה ולא ימצא ואינו דז' ימים כתיב ע"כ ומסכים לדבריו הה"מ דאף הרמב"ם סובר כהראב"ד וסוגיין מפורשת דלא כוותייהו דכיון דבבלי סובר דמשש שעות ולמעלה לכ"ע אסור מדאורייתא א"כ אף בבל יראה עובר לאחר שש וצ"ע:

פסח שעיבר זמנו. בבבלי בפרקין דף סב ע"ב הגיר' פסח שעברה שנתו ופירש"י שנולד אשתקד קודם ר"ח ניסן והפרישו לשם פסח וכי מטא ר"ח ניסן ועיברה שנתו תו לא חזי

לפסח דכתיב זכר בן שנה וקאי לשלמים ע"כ ולפי פי' קשיא קושית הירושלמי מ"ש בינו לבין אחרים דהא מעולם לא היה עומד לפסח וצ"ל דסובר רש"י כיון שהיה עליו שם פסח ה"א דמודה ר"י דפסול ודוחק וטפי הל"ל שעיבר שנתו בין ראשון לשני והיום היה ראוי לפסח אלו היו הבעלים ראויין לכך וכדמשני רב חסדא:

הלכה ה

מפני הרמאין. בבבלי גרסינן כהנים עומדין שורות וכו' מ"ט אי לימא דלמא שקלי דדהבא ומעיילי דכספא ה"נ דלמא שקלי בר מאתן ומעיילי בר מאה אלא דהכי שפיר טפי ופירש"י מ"ט שורה שכולה כסף כסף אילימא דלמא כשהוא מחזיר הריקן ומקבל המלא זימנין דמחזיר ריקן של זהב ומקבל מלא של כסף והוה ליה מורידין בקדש ע"כ ותימא פירושו מאי מורידין בקדש שייך הכא הא הדם שהיה בראשון אין זה מדמו של שני וכי בשביל שהיה בידו של כהן של זהב נאמר כשנותנין בידו כסף ה"ל מורידין בקדש ועוד דלמא היו כל הבזיכין שהיו באותה שורה דמיהן שוין ולא היה אחד שוה יותר משל חבירו לכן נ"ל דפריך אילימא דחששו דלמא שקלי וגנבי בזיכי דדהבא ונותנין בזיכי כסף במקומם א"כ השתא נמי ניחוש דלמא גנבי ויהבו אחד ששוה בפחות מערך הראשון וזה ברור ואין לנטות ממנו:

הלכה י

והזה ממנו מכולו. כתב הרמב"ם פ"ה מה' מעשה קרבנות הלכה י"ח וכל הזבחים מפשיטין אותן ואח"כ מוציאין את אימוריהן ואין מפשיטין אותן עד שיזרוק הדם וכתב בכ"מ בפ' טבול יום דף קג ע"ב נתבאר דכ"ע מודו דאין הפשט קודם זריקה וכתב רש"י מפני שאסור לשהות הדם כל כך ובסוף ה' פסולי המוקדשין כתב רבינו זבח שהופשט קודם זריקה אינו פוסל וכתב הכ"מ שם פי' אם הופשט קודם זריקה דאין העור נפסל אפילו נפסל הבשר קודם זריקה זריקה מרצה על העור לבדו ע"כ ומה מאוד תמוה פי' זה בדברי רבינו דלדבריו הכי הל"ל ועור שהופשט קודם זריקה אינה נפסלת ועוד מאי פסול שייך בעור וגם על רש"י אני תמה דמפרש דלכך מודים כ"ע דזורקין ואחר כך מפשיטין משום שאסור לשהות הדם והכא מפורש דמדאורייתא הוא דכתיב ויז ממנו וכמ"ש בקונטרס ומעתה דברי הרמב"ם מבוארים אע"ג דלמצוה בעינן שיזרוק הדם תחלה ואח"כ יפשוט הזבח מ"מ בדיעבד אינו פוסל הזבח וזה ברור:

הדרן עלך פרק תמיד נשחט

פרק ו

הלכה א

א"ל כבר אמרנו שיש ממך תוחלת. וקשה דלקמן אמרו כבר אמרנו אם יש תוחלת מבבלי ואיך אמרו שקר ח"ו ונראה שהם אמרו איפשר שיש ממנו תוחלת דיש לפרשו בשני פנים שאמרו בלשון בתמיה וכי איפשר שיש ממנו תוחלת או שאמרו כמסתפק אולי יש ממנו תוחלת לכך אמרו על שניהם כבר אמרנו בלשון דמישתמע לתרי אפי׳:

היקש שאמרת יש לו תשובה לא אם אמרת בתמיד שכן יש לו קצבה וכו׳. וה"ה דהמ"ל לא אם אמרת בתמיד שכן תדיר אלא דעדיין הוה קשיא ניליף משתי הלחם דדחו שבת לכך הוצרכו לומר שכן יש לו קצבה וניחא בזה קושית תוספות בבבלי דף סו ע"א בד"ה מה לתמיד שכן תדיר ותימא ונילף מביניא דתמיד ומילה או משתי הלחם גרידא עכ"ל ולפמ"ש ל"ק דכולן יש להן קצבה לגבי פסח:

כמה דר׳ ישמעאל אומר מובחר דוחה וכו׳. וקשה א"כ קשיא דר"י אדר"י דלעיל גרסי׳ תני ר׳ ישמעאל הפשיטו דוחה את השבת ולדידיה ליכא לשנויי דסובר כר"ש דהא גומר כל ההפשט ס"ל וי"ל דאף רבי ישמעאל סובר דאינו גומר ההפשט כדרכו אלא חותכן לחתיכות דקות ואין בה מלאכה וכדמסיק בבבלי בשבת א"נ סובר ר"י דאף בהפשטת העור איכא מובחר שלא יהיו קדשי שמים מוטלין כנבלה:

לא ילין חלב חגי וכו׳. כתב הרב במשנה למלך פ"ק מהק"פ הלכה ז׳ ראיתי לסמ"ג בסי׳ שמ"ח שכתב בפ׳ תמיד נשחט מקשה כתיב לא ילין חלב חגי הא כל הלילה ילין וכתיב עולת שבת וגו׳ ואיני יודע אם הוא ט"ס דבגמרא לא הקשו אלא מקרא דזבח חג הפסח ולומר שהסמ"ג כיון על קושית הירושלמי גם זה לא יתכן חדא דליתא בפ׳ תמיד נשחט אלא בפ׳ א"ד ותו שהסמ"ג סיים דהאי קרא בי"ד שחל להיות בשבת איירי ולפי הירושלמי לא מיתוקם דהא חגיגת י"ד אינה דוחה שבת ע"ש שהאריך והגיה בש"ס ולא ידעתי מאי קשיא ליה בקושיא השנייה הא מסקינן כאן דאיירי בי"ד ובשעבר והביא חגיגה איירי א"כ דברי הסמ"ג נכונים וניחא לן נמי הא דמקשי תוספות בדף נ"ט ע"ב בד"ה בי"ד שחל להיות בשבת וכו׳ הקשה רשב"א לבן תימא דדריש חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח דזבח חג זה חגיגה היכי מיתוקם האי קרא בשבת הא מודה דלא דחייא שבת כדמוכח התם ע"ש אבל לפמ"ש דהירושלמי מסיק דקרא איירי בשעבר והביא חגיגה בי"ד לק"מ:

אלו עבר והביא שמא אינו כשר וכו׳. וכן פסק הרמב"ם פ"ב מה׳ שגגות וקשה הא קי"ל כרבא בפ"ק דתמורה כל היכא דאמר רחמנא לא תעביד אי עביד לא מהני וכבר כתבתי

לעיל בפ' תמיד נשחט דף י"ח בתוס' בד"ה אין לי וכו' שהירושלמי סובר כרבא א"כ למה יהא כשר וי"ל דוקא בעבר ושינה בגוף הדבר אבל הכא אין הפסול מחמת הזבח אלא מחמת שהוא שבת וצ"ע:

הא חוץ לעזרה מותר משום שבות שהתירו במקדש. נראה דמפרש הרכיבו דלא כר' נתן דאמר החי נושא את עצמו והבאתו מחוץ לתחום כר"ע דאמר תחומין דאורייתא וכדמסיק לקמן אך קשה א"כ מאי קאר"א אלו שהן משום שבות לא ידחו את השבת הא הני נמי מלאכות דאורייתא הן וכן מקשה בבבלי בעירובין דף קג וי"ל דסובר הירושלמי כיון דסבר ר"א מכשירי מצוה דוחין את השבת הני אינן אלא שבות ואע"ג דאפשר לשנויי כיון דבמקדש הוא לא גזרו אשבות ודוחק וצ"ע בעירובין שם בשינוייא דרבא:

אר"א לא תני כן ריב"ח אלא הרכבתו והבאתו הא חתיכת יבלתו לא ותימא הא לעיל אריב"ח כאן ביד כאן בכלי משמע דתני במתניתין חתיכת יבלתו וי"ל דלר' יוחנן קאמר ולי' לא ס"ל ודוחק:

הלכה ג

מין יבלת ראויה ליחתך מאתמול. גרסי' בבבלי בסוכה דף ל"ג ע"ב ואין ממעטין הענבים שעלו על התמרה ביו"ט דאשחור אימת וכו' אלא לאו דאשחור ביו"ט נראה ונדחה הוא וכו' וקשה אי אשחור ביו"ט למה אין ממעטין אותו הא הוי מלאכה שאי אפשר לעשותו מעיו"ט ודוחה יו"ט לכ"ע והשחא ניחא לן דכיון דמין ענבים ראויה למעט בעיו"ט אינו דוחה את יו"ט:

הלכה ד

ותני חגיגה הבאה עם הפסח מתבערת עמו. בבבלי בפירקין דף ע' גרסינן ונאכלת לשני ימים כו' מתניתין דלא כבן תימא דתניא בן תימא אומר חגיגה הבאה עם הפסח הרי היא כפסח ואינה נאכלת אלא ליום וליליה וכו' וקשה דלמא אף בן תימא לא קאמר דנאכל ליום וליליה אלא משום תערובות פסח וכדמסיק בסמוך אבל מדאורייתא מודה דנאכלת לשני ימים וליליה אחד ועל כרחך לומר דהבבלי לא ס"ל לחלק בכך א"כ קשה על הרמב"ם שבפ"י מהק"פ כתב להך דירושלמי להלכ' ושבק להבבלי:

הלכה ה

אילי ציבור שהיה סבור שהן כבשים וכו'. בבבלי במנחות דף מ"ט גרסי' תני רבב"ח קמיה דרב כבשי עצרת ששחטן לשום אילים כשרין ולא עלו לבעלים לשום חובה א"ל רב עלו ועלו אר"ח מסתברא מילתא דרב בכסבור אילים ושחטן לשום כבשים שהרי כבשים לשום כבשים נשחטו אבל כסבור אילים ושחטן לשום אילים לא עקיר' בטעות

הויא עקיר' ורבה אמר עקיר' בטעות לא הויא עקיר' וכתבו תוס' עקיר' בטעות הויא עקיר' וצ"ע בתוספתא בפ"ק דזבחים כבשי ציבור ששחטן לשום כבשים ונמצאו אילים עלו לציבור לשם אילים אילים של צבור ששחטן לשם אילים ונמצאו כבשים עלו לשם כבשים אלמא עקירה בטעות לא הויא עקירה ושמא משום שלמי נדבה קאמר ותנא הוא דלא מפרש ע"כ ופי' תמוה מי איכא שלמי נדבה לציבור והני קרבנות ציבור נינהו ועוד דא"כ הל"ל בין ברישא בין בסיפא עלו לשם שלמים ועוד מי שרי לזרוק דמן ביו"ט למ"ד אין נדרים ונדבות קרבין ביו"ט ונ"ל דאין גירסת התוספתא מכוונת ועיקר הגירסא כדתני הכא אילי ציבור שהיה סבור שהן כבשים ושחטן לשם אילים כבר עלו לציבור לשם חובה ול"ק לר"ח דה"נ אילים לשם אילים נשחטו מיהו שפיר שמעי' אפילו עקר במזיד כשר דא"כ קשיא מתניתין דכל הזבחים וכו' וכדפירשתי בקו' אך ק' דלמ' מתניתין דכל הזבחים דכשירים ולא עלו אייריי בעקירה בטעות וכי פליגי ר' מנא ור"י בעוקר במזיד ואם נגיה גם כאן כמו ששנויה בתוספתא שמביאין תוס' ניחא מיהו י"ל דסובר הירושלמי שאין לחלק בין עוקר בטעות לעוקר במזיד וצ"ע והרב בספר ברכת הזבח שם כתב ומכאן תימא על הכ"מ שכתב על מ"ש הרמב"ם דין א' דעקירה בטעות לא הוי עקירה דטעמו שפוסק כרבא שהו' בתרא וכו' ולא שת הרב בכ"מ לבו למ"ש דודאי צ"ל רבה ולא רבא והטעם שפסק כרבה נ"ל דהתוספתא שהביא בתוס' היא סייעתא לרבה דלא הוי עקירה עכ"ל וגם זה מן התימא שיסמוך הרמב"ם על התוספתא ואין הש"ס מביאה והל"ל תניא כוותיה דרבה ועוד שבירושלמי היא שנויה בענין דליכא לסייעה לרבה אבל הדבר מבואר שהרמב"ם סמך אהא דמסיק הש"ס כאן מסתברא דרבי מנא בקדמייתא ש"מ דעקירה בטעות לא הויא עקירה מדמכשיר אפילו בעוקר במזיד וכמ"ש:

רשב"ל אומר יש בעשייתו מצוה. בקונט' ללישנא בתרא פירשתי דרשב"ל מיקל ור"י מחמיר דכן משמע בסמוך דקאמר רבי יוסי בשם ר"י דלר"מ בעינן שיהא שה תמים וכו' וש"מ תלת דבעי' דבר שיש בעשייתו מצוה אך קשה מהא דא"ר יוחנן דר"מ היא דדבר שאין בעשייתו מצוה מחלוקת ור"מ כר' יהושע ס"ל ואפילו אין בעשייתו מצוה פוטר וכן משמע לקמן דקאמר אתיא דרבי אליעזר כרשב"ל ש"מ דלרשב"ל בעינן לר"מ שיהיה דוקא בעשייתו מצוה אבל לר' יוחנן פוטר אפילו אין בעשייתו מצוה כלל כל שהוא טרוד בדבר מצוה והיינו כלישנא קמא לכן נ"ל דאמוראי נינהו אליבא דרבי יוחנן ולשון ראשון עיקר:

הלכה ו

שכן נצרכה לחלל הא בגלוי חייב אר"י דר"ש היא. כתבו תוספות בפירקין דף עג בד"ה שחטו ונמצא טריפה בסתר תימא לר"י אמאי פטור והלא לא עשה מצוה ומתניתין אוקימנא כר"ש דמחייב אפילו לר"י היכא דלא עשה מצוה וליכא למימר דהכא פטור דאנוס הוא דע"כ לאו מטעם אנוס פטר ליה אלא משום דטעה בדבר מצוה דפריך ואי ר"א חטאת נמי מחייב דהא לית ליה טעה בדבר מצוה פטור ותירץ ר"י דכל זה מדברי רבי מאיר ע"כ וקשה דבסוגיין מסקינן דר"ש היא ולא דר"מ וגם אקושיית' יש לתמוה דבסוגיין אמרינן דפטור מטעם דאנוס הוא שכן נצרכה לחלל והא דמייתא סייעתא מהא דפריך בבבלי ואי ר"א חטאת נמי חייב תמוה לי דהתם איירי שמשכו הבעלים את ידיהם או שמתו או שנטמאו קודם שחיטה דומיא דמשכו דדוקא קודם שחיטה הוא דמהני המשיכה כדמסיק לקמן וה"ל לשיולי ולעיין בדבר אבל בנמצא טריפה בסתר אנוס גמור הוא דמאי ה"ל למעבד וא"ת הוא אוקימנא למתניתין כר"ש ור"ש הוא דמחייב בקרבן דמאי הוה ליה למיעבד כדתנן בר"פ האשה שהלך בבבלי דף פז ע"ב וקושיא זו קשיא נמי אתוס' דלמה להם לסייע מקושי' הש"ס מר"א הא מר"ש גופא איכא לדייק וכדכתיבנא וי"ל מי לא מודה ר"ש דניסת ע"פ ב"ד פטור' מן הקרבן והאי נמי כהוריית ב"ד הוא שהרי כופין אותו לשחוט פסחו בשבת:

הדרן עלך פרק אלו דברים

פרק ז

הלכה א

אלא כיני כל העצים יבישין מבחוץ ולחין מבפנים וכו' בפ"ב דתמיד תנן כל העצים כשרין למערכה חוץ משל זית ושל גפן ומסיק בש"ס שם הטעם משום שנותנין מים וקשה דכאן משמע דבכל העצים יש בהם מים חוץ משל רימון וי"ל דשאני הכא שהיה מניחין העץ שלם בעיגולו יש לחוש שהוא לח מבפנים אבל בעצי מערכה שהיו מבקעין אותן ליכא למיחש למידי חוץ משל זית וגפן שמובלעין בהן מים רבים וראיתי במפר' שחילק קצת בענין אחר והרמב"ם לא ביאר לא בה' איסורי מזבח ולא בהלכות ק"פ שצריך שיהיו יבישים ואפשר דסובר דמלתא דפשיטא הוא דבעינן יבישים:

או קריי' דריש ראשו על כרעיו וכו'. וקשה אי קרא דריש מאי השיב לו ר"ע כמין בישול הוא זה אע"ג שהוא כעין בישול לית לן בה דגזירת הכתוב הוא וי"ל דה"ק לדידי אין

חיוב ליתן בתוכו שאני סובר על בסמוך אלא שאני פליג גם בזה דאיסורא נמי איכא שלא ליתנו לתוכו משום דכעין בישול הוא זה:

תוך בר. פירש"י דנותן לתוכו סבירא ליה לר"ט וכו' ופי' בשם רבינו קלונימו' כלומר ממולא מבפנים ונראה מבחוץ כעין שעושין גדיים ותרנגולין שלנו ודוגמא גבי אביגיל חמש צאן עשויות דמתרגמינן חמש ענא תכברינון ע"כ. וקשה הא מסקינן בסמוך דר"ט כר"ע ואיך כתב רש"י דכר"י הגלילי ס"ל גם פירושו של רבינו קלונימוס אי אפשר לפרש אם נאמר דר"ט כר"ע ס"ל לכן נראה פירושי שבקונט' עיקר:

מכניסין עגל מקולס בלילי יו"ט הראשון של פסח וכו'. ותימא דלעיל בפ' מקום שנהגו דף י"ד גרסינן בעא ר' בא קומי ר' אימי אפילו בשר עגל א"ל אפילו בשר עגל וכן פסקו הפוסקים ואיך עזבו ברייתא מפורשת:

הלכה ב

ומ"ד פטור בשעה שאינו בקום אכול צלי וכו'. כתב הרמב"ם בפ"י מהק"פ אחד השובר עצם בלילי ט"ו או ששבר בו עצם מבעוד יום וכו' הרי זה לוקה ע"כ פסק כמ"ד חייב וקשה שבפ"ח מהק"פ כתב אכל ממנו נא או מבושל מבע"י אינו לוקה שנאמר כי אם צלי אש בשעה שמצוה לאכלו צלי חייב על אכילת נא ומבושל ע"כ ולפום סוגיין חד טעמא וחד דינא לשניהם ואף בבבלי בפרקין דף פד ע"ב אמר רב פפא כל כי האי גוונא כ"ע יש בו משום שבירת עצם דלאורת' מיחזי חזי לאכילה ע"ש י"ל דסובר רב פפא כמאן דתני באכילת נא מבעוד יום נמי לקי ונראה דלפום ריהטא קשיא מנ"ל לומר בשעה שאינו בקום אכול צלי אינו משום ועצם לא תשברו בו וצריכין לומר כיון דכתיב בבית א' יאכל וגו' ועצם לא תשברו בו דרשינן בשעה שאינו ראוי לאכילה אין בו משום שבירת עצם וזו היא דעת ר' דאמר הכי בבבלי ד' הנ"ל ורבנן דפליגי עליו סברי דאין זה היקש גמור כיון דמפסיק לאו אחר בינתיים דכתיב בבית אחד יאכל לא תוציא מן הבית מן הבשר חוצה ועצם לא תשברו בו א"כ בהאי היקישא בשעה שישנו בקום אכול צלי ישנו בבל תאכל נא אף רבנן מודו ופסק הרמב"ם כרבנן:

הלכה ד

תנייה חש לון ותניתון חמשה. כתב הרמב"ם פ"ד מה' ביאת המקדש וכל קרבן מהן שקרב בטומאה אינו נאכל ע"כ שינה לשון המשנה ולא תני חמשה דברים הבאין בטומאה וכו' כדרכו בכל מקום ויפה כיוון דהוא פסק דהלחם עיקר א"כ אינן אלא ארבע ומוכרח לשנות לשון המשנה הלכך כתב דבר הכולל דכל קרבן ציבור הבא בטומאה אינו נאכל:

הלכה ה

הפריש בין קריבין למקריבין. כתבו תוספות במנחות דף כ"ה בד"ה עון הקדשים ולא עון המקדישים תימא הא למ"ד טומאה דחוי' בצבור ובעי ציץ לרצויי דאמרינן בפ"ק דיומא דמרצה על הכהנים העושים בטומאה ע"כ ולפי מה שפירשתי בקונטרס ניחא דלא קאי אלא על קרבנות יחיד אבל בציבור נושא אפילו עון המקריבים:

שחטו בטהרה ונמצא הציבור וכו'.כתב הרמב"ם בפ"ז מהלכות ק"פ בד"א שהפסח יאכל בטומאה כשנטמאו הציבור קודם זריקת הדם אבל אם נטמאו לאחר זריקת הדם לא יאכל שחטוהו בטהרה ונטמאו רוב הציבור קודם זריקה זורק את הדם והפסח לא יאכל גזרה שמא יטמאו אחר זריקה בשנה האחרת ויאכלוהו בטומאה ע"כ וכתב הכ"מ וקשה שדברי רבינו סותרים זה את זה וכו' ע"ש שדחק בתירוצו דהוה ליה להרמב"ם לפרש כדרכו לבאר בענינים כאלה ולא לסתום ונ"ל דקשיא עוד דה"ל לפרש שיזרוק הדם בטהרה כמו ששנינו בברייתא בבבלי דף עח ע"ב ופירש"י יזרוק הדם בטהרה בכהנים ובכלי שרת הטהורין לכן צריכין לומר דברישא איירי שנטמאו כולן ואי אפשר לעשות בטהרה לכך יאכל הבשר בטומאה דליכא למיטעי שיאכלוהו בשנה האחרת כיון שיודעין שנזרק בטומאה אבל בסיפא איירי שלא נטמאו אלא רוב הציבור ונשתיירו עוד כהנים שיכולין לזרוק הדם בטהרה הלכך לא יאכל הבשר בטומאה משום גזרה וזה מבואר מאוד בדקדוק לשון רבינו דברישא כתב כשנטמאו הציבור ובסיפא כתב נטמאו רוב הציבור ואין ספק שכיוון למ"ש ולולי דמסתפינא היה נ"ל להגיה בדבריו זורק את הדם בטהרה והפסח לא יאכל אך גם סתמו כפירושו דמילתא דפשיטא הוא דכיון דאיכא טהורים למה לא יזרקו הם דהיכא דאפשר למיעבד בטהרה עבדינן וכן יש להוכיח מסוגיין דפריך מעתה לא יזרוק הדם בטומאה שלא יאמרו וכו' ובבבלי לא חש להך קושיא ומסיק הטעם מפני מראית העין ועל כרחך לומר דהטעם דסובר הש"ס כשנזרק בטומאה אפילו הבשר יאכל דאיכא הכירא שנזרק בטומאה וזה ברור מאוד למעיין היטב:

הלכה ו

רי"א הטהורין עושין לעצמן והטמאין עושין לעצמן א"ל אין קרבן ציבור חלוק. בבבלי בפירקין ובמנחות דף ט"ו גרסינן דר"י הוא דאמר כולן יעשו בטומאה שאין קרבן ציבור חלוק כתבו תוספות במנחות שם בד"ה רי"א אפילו שבט אחד טמא וכו' שאין קרבן ציבור חלוק אע"ג דר"י ס"ל בפ"ק דיומא דטומאה הותרה בציבור מ"מ איצטריך ליה טעמא דאין קרבן ציבור חלוק בפסח כיון דיש בה אכילה ע"כ ותימא פשיטא דצריך

לטעם שאין קרבן ציבור חלוק דאי משום טומאה הותרה בציבור אמאי יעשו גם הטהורין בטומאה וכן מפורש בפרקין ריי"א אפילו שבט אחד טמא וכל השבטים טהורין יעשו בטומאה רבי יהודה סבר שבט אחד איקרי קהל וה"ל פלגא ופלגא ואין קרבן ציבור חלוק ועבדי כולהו בטומאה וצריך עיון:

א"ר יוסה לא אמר רוב טהורים וכו'. עיין בתוספות בפרקין דף עט ע"ב בד"ה וטמאין אין עושין וכו' ומדבריהם נרא' שהגי' הנכונה כמו שהגהתי בקונט' דלרבי יהודה פריך דלר"מ ודאי דלא מיקרי פלגא ציבור והלכך נדחין לשני:

דרב כר"א וכו'. פירשתי בקונטרס דסובר רב שוחטין וזורקין על טמא שרץ וקשה דבבבלי בפרק האשה אר"י אמר רב שוחטין וזורקין על טבול יום ומחוסר כיפורים ואין שוחטין וזורקין על טמא שרץ ונראה דלא קאמר רב דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ אלא דוקא בשלא טבל אבל בשטבל הרי הוא טבול יום הלכך במחצה טמאים ומחצה טהורין שמטמאין א' מהן בשרץ ה"ז אינו טובל ובכלל טמאים יחשב ובהכי ניחא מאי דמקשים תוס' בבבלי בפרקין דף פ' ע"א בד"ה עקר וכו' וא"ת מה תקנה רוצה ר"נ שיעשו במחצה טמאים ומחצה טהורים דלשלוח א' מהן בדרך רחוקה קאמר ר"נ דליכא שישמע לנו שילך ורב נחמן סובר בפרק מי שהיה טמא שוחטין וזורקין על טמא שרץ ע"כ ולפי דברינו איכא למימר דתלתא תנאי נינהו מ"ד אין שוחטין וכו' אפילו לאחר שטבל ואיכא מ"ד דוקא קודם שטבל ואיכא מ"ד שוחטין וזורקין וכו' אפילו קודם שטבל ועיין ברמב"ם רפ"ו מה' קרבן פסח ובמפרשיו שם:

הבא בטומאת ידים וכו'. וקשה הא אין טומאת ידים במקדש א"כ לא שייך גבייהו טומאת ידים וראיתי שה"ה בעל משנה למלך כתב בפ"ד מהל' ביאת המקדש בירושלמי רפ"ב דיומא ציץ מהו שירצה על טומאת ידים ולא ידעתי מהו הא קיי"ל אין טומאת ידים במקדש ואם הכוונה כגון שנגע חוץ למקדש באוכלי קדש הא אין הציץ מרצה על טומאה הנאכלין והדבר צריך אצלי תלמוד ע"כ ועיין במ"ש שם במס' יומא בפירושי אך גם כאן א"א לומר דאיירי בנאכלין דא"כ למה יבוא בטומאה הא קודם השחיטה ודאי שאין הבהמה מקבלת טומאה ואי בטומאה שלאחר שחיטה איירי מאי הבא בטומאת ידים דקאמר לכן נ"ל דסובר הירושלמי שגזרו אף במקדש אטומאת ידים ור"ע דאמר הכי בעדיות פ"ג הוא דפליג אחכמים ודוחק וצ"ע:

תני ר' הושעיא יעשו כספיקן. וקשה דלקמן ס"פ האשה איתא ציבור שנטמא בספק רשות היחיד בפסח ר' יוחנן אמר יעשו כספיקן ר' הושעיה רבה אמר יעשו בטומאה אף ר' הושעיא מודה שיעשו כספיקן לא א"ר הושעיא אלא לחומרין ונראה דלקמן ה"פ דאף רבי

הושעיא קאמר שיעשו כספיקן דהיינו שהטהורים יעשו לעצמן והטמאים יעשו לעצמן וכאן נמי ה"ק שהטהורים יעשו כספיקן ולאפוקי מדר"ז דאמר שיעשו כלן בטומאה אלא שראיתי להרמב"ם בפ"ז מהק"פ שכתב יחיד שנטמא בספק רה"י הרי זה ידחה לפסח שני כשאר טמאי מת וצבור שנטמא בספק רה"י יעשו כולן בטומאה. וכתב הכ"מ ירושלמי ס"פ האשה וכו' ציבור שנטמא בספק רה"י וכו' לא אמר ר' הושעיא אלא לחומרין ופסק רבינו כר' הושעי' דרביה הוא ע"כ ולפי מה שפירשתי הי' לו להרמב"ם לבאר שהטהורים יעשו לעצמן ולא ידעתי מה פי' הכ"מ בהא דאמר הש"ס אף רבי הושעיה מודה שיעשו כספיקן וכו' וצ"ע רב:

הלכה ז

מתניתא בשנטמא משירד לאוירו של כלי וכו'. וקשה הא תנן במתני' הפסח שנזרק ואח"כ נודע שהו' טמא משמע דוקא לאחר זריקה אבל קודם זריקה אף משירד לאויר כלי הטמא בטומאתו ונדחה לפסח שני. וי"ל דהא דתני הפסח שנזרק דמו הוא הדין אף קודם שנזרק והא דתני שנזרק דמו ואח"כ נודע משום דבעי למיתני סיפא נטמא הגוף אין הציץ מרצה דאפי' נזרק ואחר כך נודע אין הציץ מרצה תנא רישא נמי נזרק ואח"כ נודע אך קשה דתני סיפא נטמא טומא' התהום הציץ מרצה דאיירי נמי קודם שנזרק כדאמרי' לקמן קל שאתה מיקל ביחיד שאם נתוודע לו לפני זריקה וכו' א"כ רישא וסיפא בלפני זריקה ומציעתא בלאחר זריקה:

קל שאתה מיקל ביחיד שאם נתוודע כו' בבבלי דף פא בעי רב יוסף כהן המרצ' בתמיד הותרה לו טומאת התהום או לא וכו' אמר רבה ק"ו ומה במקום שלא הותרה לו טומאה ידוע הותרה לו טומאת התהום וכו' ופירש"י אליבא דמ"ד ציץ מרצה אפילו קודם זריקה מיבעיא ליה וקשה הא לאו ק"ו הוא כדפרכינן הכא שקולא וחומרא היא מה שטומאת התהום מרצה וי"ל דסובר הבבלי דהלכתא ודאי לגרוע קאתי במקום שהיה חייב מן הדין בקרבן שיהיה פטור אבל לא להחמיר וזה סייעתא גדולה למ"ש הרא"ש בפ"ב דכ"ק דבהא ליכא לאסתפוקי דפשיטא דהלכתא לגרועי קאתי ולא לחייב במקום שראוי לפטור וכו' כדאמרינן גבי סוכה הלכתא אתאי לגרעתא לשלישית ואוקמתא אטפח אבל הירושלמי סובר דמקרא יליף וא"כ קולא וחומרא ילפינן מיניה:

עובד בפסח מהו שירצה עליו הציץ כתב הרמב"ם בפ"ד מה' ביאת המקדש כהן שעבד ואח"כ נודע שהיה טמא אם היא טומאה ידועה כל הקרבנות שהקריב פסולין שהרי עבודתו חולין ואם היא טומאת התהום הציץ מרצה וכל הקרבנות שהקריב נרצו ע"כ ותימא דאף דבבבלי דף פא גרסינן בעי רב יוסף כהן המרצה בתמיד הותרה לו טומאת

התהום או לא אם תימצי לומר כהן המרצה בקרבנותיהם של נזיר ועושי פסח מרצה בתמיד מאי וכו' ופסק הרמב"ם כאת"ל כדרכו בכל המקומות מ"מ מנ"ל לומר כן בכל הקרבנות יחיד דהא לא גמירי טומאת התהום אלא בנזיר ועושי פסח וקרבנות ציבור ילפינן מג"ש דבמועדו כדמסיק התם בבבלי ואני תמה מאוד מן מפרשיו שלא הרגישו בזה:

דר"י אמר תבן וביטלו בטל. נראה דברייתא היא ששנויה כך דר"י אמר ותבן וביטלו בטל ודלא כמ"ש תוספות בעירובין דף ע"ט ע"א והא דלא פריך ממתניתין היינו טעמא דברייתא מפורש תבן ועפר דמינייהו מקשה התם וניחא נמי מאי דמקשים תוספות התם בד"ה מאן תנא אהילות ר' יוסי ע"ש והא מסיק בבבלי התם משמיה דר' יוסי איפכא אפשר דקים להו דהך ברייתא דמייתי התם היא דוקא:

תיפתר שמצא קמצוץ. פירש בגליון בגומא תרגום של באחת הפחתים בחד קומציא ע"כ ואינו מחוור דה"ג בנזיר פ"ט סברין מימר קמצוץ מהו ראשיהם בצד מרגלותיהם אמר רבי יצחק בי ר"א כגון אילין נונייא צלייא רישי דהן גבי עוקציה דהן עוקציה דהן גבי רישיה דהן ע"כ וזהו כפי' שבקונטרס:

הלכה ט

סבר ר' נחמיה שלשתן נשרפו. ובבבלי בזבחים דף קא ע"ב משני ר' נחמיה לטעמיה דאמר קדשי שעה לא פסלה בהו אנינות ונראה דסוגיא דהכא כשמואל ומתורץ בזה הא דכתבו תוספות שם ע"א בד"ה ורמינהי וכו' וקשה לשמואל מאי הוה ומשני ר' נתמיה אקושיא דר' יהודה אם אתה אומר מפני אנינות נשרפה היה לשלשתן שישרופו וכו' ע"ש:

תדע לך שהוא פסול גוף כרבנן. ונרא' דלכך לא קאמר דאף רבנן כר"י בן ברוקה דהא שרפו בני אהרן החטאת מיד דודאי כיון דפסול הגוף הוא ראוי לשורפו מיד משא"כ בפסול בעלים אבל לר"י הגלילי דה"ל פסול מכשיר אי לאו דסובר כל שאין לו אוכלין ישרף מיד הוה טעון עיבור צורה ובהכי ניחא קושית תוס' בפסחים ד' פ"ג בד"ה אמר להן וכו' ועיין היטב:

הלכה י

שהשורף כשובר. וא"ת א"כ איך שורפין אותו בט"ז וי"ל שסובר בו בכשר ולא בפסול ובט"ז הוא פסול וסובר כרבנן דרבי יעקב דאפילו בכשר מתחלתו מותר בשבירת עצם לאחר פסולו וא"ת א"כ הדרא קושיא לדוכתא וישברנו בט"ז ויהנה מן העצם וי"ל שסובר העצמות ששימשו נותר הן כמוח עצמו וטעונין שרפה:

סבר שמואל כר' יעקב וכו'. וקשה לפ"ז צריכין לומר דלשמואל שורף כשובר א"כ אף בט"ז לא ישרוף דהא סובר דלעולם אסור לשבור ונראה דה"ג על דעתיה דשמואל ישבור ויהנה והא ל"ק לשמואל ישרוף בי"ד וימנה דאף שמואל סובר משום אבדן קדשים:

א"ר בון בר חייא וכו' לא שייך הכא ובשבת פ' במה מדליקין מקומו דה"ג התם רב אתא בשם רב חסדא זאת אומרת שמותר להצית האור במדורת הקדשים והיא דליקה והולכת בשבת והא תנינן אין מדליקין בשמן שרפה ביו"ט מפני יו"ט שחל להיות בע"ש מעתה אין מדליקין שמן שרפה בלילה לפי שאין שורפין את הקדשים בלילה א"ר בון בר חייא ירדו לה וכו'. וה"פ דאף מתניתין דאין שורפין קדשים ביו"ט איכא לפרושי שמותר להצית האור במדורת הקדשים והיא דליקה והולכת בשבת ודקשיא א"כ למה אין מדליקין בשמן שרפה ביו"ט היינו טעמא גזרה משום יו"ט שחל להיות בע"ש שנמצא ששורף קדשים ביו"ט ופריך מעתה למתניתין דשמן שרפה לקדשים דמיא א"כ אף בלילה יהא אסור לשרוף שמן שרפה דהא אין שורפין קדשים בלילה ומשני ירדו לה בשיטת ר"י דסובר דאף קדשים שלא בזמנן שורפין בלילה ובמסכת שבת פירשתי קצת בענין אחר וע"ש בתוספות בד"ה וכתיב והנותר וכו':

הלכה יא

אפילו צפורן גם בבבלי במסכת חולין דף י"ז ע"ב אמרו משמיה דרשב"ל פגימת עצם בפסח כדי שתחגור בו צפורן ותימה למה השמיט הרמב"ם דין זה:

בעי מעתה לעולם אינו חייב וכו' לשון מעתה קשה דאף שפירשתי בקונטרס דמה שהוא משברו בשעת אכילה מסתמא אין עליו בשר הוא דוחק בעיני לכן נ"ל דה"פ מעתה דאקישא דקרא קאי ורישא דקרא איירי לעולם אל יהא חייב עד שישבור כל העצמות שבפסח ומשני כיון דכתיב ועצם לשון יחיד משמע דחייב על כל עצם ועצם:

הלכה יג

הדא אמרה כיון שהוציאו פסלו. וכ"כ הרמב"ם בפ"ט מהק"פ אין מוציא אחר מוציא בפסח שכיון שהוציאו הראשון נפסל ע"כ. וקשה הא אמרינן לעיל בפ' תמיד נשחט דף י"ח המחמץ את הפסולה חייב א"ר חסדא מ"ד חייב שנפסלה מחמת חימוצה וכ"כ הרמב"ם פי"ב מהלכות מעשה קרבנות המחמץ אחר המחמץ חייב א"כ ה"נ במוציא אחר מוציא יהא חייב מיהו י"ל דשאני מחמץ אחר מחמץ דכתיב לא תעשה ולא תאפה חמץ וכדאמרינן במנחות דף ו' ע"ב אך לפ"ז קשה אהא דאמרינן לעיל בפ' תמיד נשחט דאילולי דתניתה חזקיה מצינו דבר פסול וחייבין עליו משמע דמדמי שחיטת פסח על

החמץ למחמץ אחר מחמץ דמנחות ועיין במנחות דף הנ"ל בתוס' בד"ה הכל מודין וכו' ובמשנה למלך בפ"ק דה' ק"פ הלכה ה' ובמה שכתבתי לעיל בפ' תמיד נשחט:
הדרן עלך פרק כיצד צולין

פרק ח

הלכה א

וחרשת אין את יכול וכו' וא"ת ולמה לא מוקי לה בשוטה וכה"ג משני בבבלי בנדרים פ"ד וי"ל דשאני הכא דלענין סוטה איירי ופשיטא שאינה שותה דאנוסה היא:
מה נן קיימין. אפירושי שבקונטרס קשיא לי הא מתניתין אפילו בהפרשה שלא מדעת איירי ולכן נר' לגרוס סתם אשה אינה ממחה לומר אצל אבי אני רוצה וה"ק אם בממחין קאמר ר"א דאינו מפריש אלא מדעתו סתם אשה אינה ממחה שהיא רוצה אצל אביה הלכך אמרינן דתאכל משל בעלה ואם אפילו בשאינן ממחין קאמר ר"א דאינו מפריש אלא מדעתו צריכין לאוקמי מתניתין בממחה בפיה שאינה רוצה בשל אביה:
רגל השני מהו שיעשה רגל רדופין. הרב בלח"מ כתב בפ"ב מהק"פ הלכה י"א דלהרמב"ם רגל שני קרי ליה במתניתין רגל ראשון אם הוא ראשון להילוכה ותאכל ממקום שהיא רוצה ע"ש ולפי דברי הירושלמי היא בעיא דלא איפשיטא ואף ע"ג דהבבלי מחולק עם הירושלמי בכמה ענינים בפי' משנה זו מ"מ אין נראה לפרש כפי' הלח"מ בבבלי כדי להרבות במחלוקת:
נישמעינה מן הדא הלכה וכו' פירשתי בקונטרס דא"כ הך סיפא ל"ל דמרישא שמעינן דוקא כשהיא בבית בעלה אבל הלכה לבית אביה תאכל ממקום שהיא רוצה וא"ת דאיצטריך סיפא דאי מרישא הוה אמינא הלכה לבית אביה תאכל משל אביה דוקא וי"ל דהא ודאי אין סברא שתאכל משל אביה וגם קשיא ליתני האשה שהוא בבית אביה או בבית בעלה תאכל במקום שהיא שם:
והא תנינן כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות וא"ת מאי קשיא ליה תיפוק ליה דשאני הכא דכתיב היקישא וי"ל דקשיא ליה נימא בהיפך כל שישנו בקום אכול מצה ישנו בבל תאכל חמץ והני נשי הואיל וליתנהו בקום אכול מצה דה"ל מצות עשה שהזמן גרמא אימא בבל תאכל חמץ נמי ליתנהו ועיין בבבלי במכילתין דף מ"ג ע"ב ובתוספות שם בד"ה סד"א וכו':
חומר היא מצות עשה שהיא באה מכח לא תעשה. כתבו תוספות בקידושין דף ל"ד ע"א בד"ה מעקה וכו' הקשה הר"ר יוסף מארץ ישראל הא דתנן אין מדליקין בשמן שרפה

ביו"ט משום דיו"ט עשה ול"ת אשה דאינה חייבת בעשה די"ט דהוי זמן גרמא וכי תוכל להדליק בשמן שרפה ביו"ט וכ"ת ה"נ לא לשתמיט תנא דלא אמר כן אלא ודאי עשה שיש עמו לאו אף הלאו אלים ע"כ ולפי דברי הירושלמי איכא לשנויי דשאני יו"ט דכיון דאיכא ל"ת גבה חמורה היא העשה ואף הנשים חייבות בה ודלא כמ"ש הרר"י דהלאו אלים ועוד גרסינן התם בקידושין דף הנ"ל ע"ב מצה והקהל הן שני כתובים דלכתוב רחמנא מצה ולא בעי הקהל ואנא אמינא טפלים חייבים נשים לא כ"ש וכתבו תוספות בד"ה ואנא אמינא וכו' וא"ת ל"ל האי ק"ו בלאו ק"ו נמי מצי למילף הקהל ממצה לחייב נשים ואפילו לא כתיב נשים בהקהל כלל שכן שיטת כל שני כתובים ע"כ ולפום סוגיין לק"מ דאין למילף שאר מצות עשה שהזמן גרמא ממצה דשאני מצה שמצות עשה חמורה שהיא באה מכח לא תעשה:

תני האשה עושה פסח הראשון לעצמה וכו' דברי ר"מ. בבבלי בפרקין דף צא ע"ב גרסינן דברי ר' יהודה ויליף ליה מדכתיב במכסת נפשות ותוס' כתבו בקידושין דף לה ע"א בד"ה משום דהוה וכו' וא"ת ולאביי דאמר לעיל אשה בעלה משמחה א"כ ליכא אלא שני כתובים ומאי מתרץ ר' יהודה דאמר מלמדין ממצות עשה שהזמן גרמא אימא דנילף לחיוב ממצה והקהל וי"ל דמוקי קידוש היום בהדי מצה והקהל והוי ג' כתובים ואין מלמדין ונשים חייבות בקידוש היום מן התורה דכל שישנו בשמירה ישנו בזכירה דכתיב זכור ושמור והני נשי הואיל ואיתנהו בשמירה איתנהו בזכירה ע"כ ולפי מה שכתבתי דממצה ליכא למילף שאר מצות עשה שהיא חמורה שבאה מכח לא תעשה א"כ גם מקידוש היום ליכא למילף מהאי טעמא לא מיקרי שלשה כתובים דהא מתרי מינייהו ליכא למילף ועיין בתוספות בזבחים דף יח בד"ה אתיא חקה וכי' מיהו י"ל לכתוב רחמנא הקהל ול"ל מצה וקידוש היום אך קשה אי לא כתיב מצה סד"א נילף ט"ו ט"ו מחג הסוכות לפטור ואי לא כתיב קידוש היום ה"א דנשים פטורות מקידוש היום דנילוף קידוש שבת מקידוש החדש מה התם באנשים דוקא דכתיב וידבר ה' אל משה ואל אהרן ה"ה הכא בשבת דוקא באנשים ור' יהודה הוא דאית ליה שמקדשין החדש וכמ"ש תוספות במסכת ר"ה דף ע ע"א בד"ה ולאפוקי וכו' לכן נ"ל דלפי גי' הבבלי בלא"ה לק"מ דפסח ומצה והקהל הוה ג' כתובים דאל"כ נפשות ל"ל ואף דרש"י פי' מדכתיב נפשות ולא כתיב אנשים ילפינן אשה לא משמע כן במכילתא אלא דנפשות ריבה וכ"ש להירושלמי דשה לבית מיותר לרבות נשים פשיטא דהוה ג' כתובים וא"ת הא גבי פסח נמי צריכא דה"א דנילף פסח ראשון מפסח שני דמה התם נשים פטורות לר"י כדכתיב חטאו ישא האיש ההוא איש ולא אשה אף בראשון כן וי"ל דלא ילפינן ראשון משני

להקל דהא בהרבה דברים מצינו שהראשון חמור משני ועוד דלכתוב רחמנא בראשון וכ"ש בשני:

מ"ט דר"י איש שה לבית אבות כ"ש לבית. וקשה תינח פסח ראשון פסח שני מנ"ל ובין רבי יוסי לר"מ ליכא אלא פסח שני וי"ל דאיכא נמי בינייהו דלר"מ אין פסחן של נשים דוחין את השבת אפילו בראשון כיון דברצון תלי' מילתא ולר' יוסי דוחה שבת אפילו בשני א"נ ר"י סובר דשה לבית אבות אפילו נשים במשמע שעושין לעצמן בראשון ואייתר שה לבית ללמד על השני:

מי שחציו עבד וחציו בן חורין קידוש אשה וכו'. כתב הרב בעל משנה למלך פ"ב מהק"פ הלכה י"ג בסד"ה תנן וכו' ראיתי בירושלמי דפסחים שאמרו מי שחציו עבד וחציו בן חורין וקידש אשה אין קידושיו קידושין דכוותה אם גירש אין גירושיו גירושין שמואל אמר גירושיו גירושין אתיא דשמואל כר"י וכו' ולא ידעתי מהו דכיון דקידושין לא תפסי בה גירושין היכי משכחת לה הא אין קידושין מעיקרא ונ"ל לומר כגון שקדש חצי' שפחה וחצי' בת חורין דאפשר דהתם תפסי קידושין מכיון דבת מיניה הוא וסבור הייתי לומר שאין הכונה אם גירש את אשתו אלא כההיא דאמרינן בשלהי המביא תניין אין העבד נעשה שליח לקבל גט אשה מיד בעלה כו' אבל מן הירו' דבפ' השולח אינו נראה כן אלא דס"ל לירוש' כסברא דדחי גמרא דידן דקא' קדש עבד ביום של רבו הרי אין קדושין תופסין בה ביום שלו הרי קדושין תופסין ומיהו מאי דמדמי לה לדשמואל כר"י לא ברירא לי ודאי דא"כ מ"ש קדושין מגירושין ע"כ והנה אם הגירסא כמ"ש מרן לא קשיא לן דה"ק אין קידושיו קידושין גמורים ואם קידש' אחר תופסין בה קידושין בפלגא ואם גירשה אין גירושין גמורים אך הגירסא שלפנינו אין חוששין לקידושיו משמע שאין קידושין תופסין בה כלל והיא ודאי קשיא וצ"ל כמ"ש בקו' ושם ישבתי גם קושייתו השנייה:

הלכה ב

תיפתר ששכח רבו בין שחיטה לזריקה. בקונט' הגהתי בין זריקה לאכילה וכ"ה בבבלי ללישנא קמא ובלישנא בתרא מסיק התם דאפילו בין שחיטה לזריקה כשר דכיון דכשירין נינהו דאי אדכר הוי חזי לאכילה קמי שמיא גליא אלא דסוגיין לא משמע הכי דא"כ עיקר חסר מן הספר דאף המקשה היה סובר דשכח בין שחיטה לזריקה דאי קודם שחיטה אף רבי נתן מודה דפסול כדאמרינן לע' בפ' כיצד דף ך"ד אם נמצא יבלת בעזרה מודה רבי נתן וזה סייעתא לפסק הרמב"ם בפ"ג שפסק כלישנא קמא:

הלכה ג

מה יוצא לחולין וחוזר וקדש וכו'. בקונט' פירשתי לפום פשטא דשמעתתא ועוד יש לפרש כל הסוגיא אליבא דאביי בבבלי בפירקין דף צ' ואין להאריך:

המקדיש בעזרה משום שבות שהתירו במקדש. בבבלי ר"פ אלו דברים פריך אהא דתניא למחר מי שפסחו טלה תוחבו בין צמרו והא קא עביד עבודה בקדשים ומשני דלא מקדשי לקרבן עד דמייתי לעזרה ופריך ופסח בשבת היכי מצי מקדיש ליה הא תנן אין מקדישין ומשני בחובות הקבו' להם זמן שרי וקשה מאי פריך בשבת היכי מצי מקדיש ליה הא כבר שניא ליה שמקדישה בעזרה ואין שבות במקדש כדאמרינן הכא וי"ל דסובר הש"ס דלא אמרו דלא גזרו על שבות במקדש דוקא שבות דמקדש במקדש וכיון דלא אסיק אדעתיה לחלק בין חובות הקבוע להם זמן לשאין קבוע להם זמן קס"ד לאסור כולן דלא הוה שבות דמקדש כיון שאין צורך לו היום במקדש ומשני דלא איירי מתני' אלא בשאין קבוע להם זמן אבל בקבוע להם זמן מותר במקדש ואף דמדברי רש"י נר' דאפילו חוץ לעזרה מתיר להקדיש פסחו בשבת שפירש חובות הקבוע להם זמן לבו ביום שפיר דמי דהואיל ונשחטין היום יכול להקדישן היום אך קשה לי דא"כ אף להגביה תרומות ומעשרות ליתנם לכהן בו ביום יהא שרי ובבבלי בביצה דף ל"ז גרסינן אהא דתנן ולא מגביהן תרומות ומעשרות פשיטא תני רב יוסף לא נצרכא אלא ליתנם לכהן בו ביום ואפשר שזהו כונת הרמב"ם שהשמיט הא דרב יוסף בפכ"ג מהלכות שבת והשיגו הראב"ד ע"ש:

הלכה ד

בלבד שיהא שם אחד מבני חבורה הראשונה ואחד מבני חבורה השנייה דר"י. בבבלי ס"פ מי שהיה טמא פריך מתניתין דלא כרבי יהודה ודחק רש"י מנ"ל למקשה דסובר ר"י דבעינן אחד מבני חבורה הראשונה ולפי הגי' שלפנינו. הכל מפורש בברייתא ע"ש:

הלכה ו

ישראל ערל מזין עליו ולא הוינון אמרין כלום. וקשה הא א"ר יוחנן בסוף פרקין ישראל ערל מזין עליו ולמה אמר הש"ס כאן בפשיטות בלי שום טעם דלא אמרו כלום אלא שאין מזין עליו לכן נ"ל דה"ג ישראל ערל שוחטין עליו ולא הוינון אמרין כלום דתני ר' סימון וכו' ופי' ברור שהיו סוברין ששוחטין על ערל וכשימול עצמו בין שחיטה לאכילה יאכל בו לערב ומדרבי סימון למדו שטעו דבעינן שיהא ראוי בשעת שחיטה:

הלכה ז

פתר לה כר"א בן מתיא וכו'. בבבלי בפרקין משני מיבעיא ליה לכדר"ש שאסור לזבוח פסחו בבמת יחיד וכתבו תוס' הוה מצי למימר דאיצטריך שאין היחיד מכריע ע"כ והיינו כדמשני בסוגיין ואינו מחוור כיון דלא קי"ל כר"א בן מתיא הלכך לא משני הש"ס דר' יוסי דהכא דהלכתא כוותיה סובר כר"א אבל הלכתא כוותיה דר"ש בהא וכדפסק הרמב"ם בריש ה' ק"פ הלכך מוקמיה לדר"י כוותיה:

תני בר קפרא שלא יביאו את הקדשים לידי בזיון. ואיכא בינייהו דלמ"ד מפני שהן מרבין בתיפלה עושין חבורה שכולה נשים או עבדים או קטנים ולמ"ד משום בזיון אפילו חבורה לעצמן אין עושין אותן:

הלכה ח

ראשה דפירקא. פירשתי בקונטרס דקאי אריש פ"ח דנזיר דשם עיקר פלוגתייהו דר"י ור' הושעיה ואף דלפי נוסחא שלפנינו אינו שם טעות המעתיק הוא כאשר באמת כל הסוגיא שם בטעות כאשר נבאר שם בע"ה:

יעשו כספיקן. מה שיש לדקדק בזה כתבתי למעלה דף כ"ה ע"ב בדברי המתחיל תני וכו':

ערל מזין עליו שכן מצאנו וכו'. כתבו תוספות ביבמות דף פא ע"ב תימא לר"י מה ראיה צריך למה לא יקבל הזאה ואפילו לר"ע דמרבה ערל כטמא הא טמא מקבל הזאה וכו' ע"כ ונ"ל אי לאו דמצינו באבותינו שקיבלו הזייה כשהיו ערלים ה"א דומיא דהזאה ראשונה שהיתה במתן תורה וכדאמרינן בפ' ד' מחוסרי כפרה מה אבותינו לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והזאה וכ"כ תוספות במסכת יבמות דף מ"ו ע"ב בד"ה דאין הזאה וכו' דאין גר מקבל הזאה עד לאחר טבילה ע"ש וס"ד הא דכתיב אתם ושביכם מה שביכם אינן מקבלין הזאה עד לאחר מילה וטבילה אף אתם כן הלכך איצטריך לומר שכן מצינו באבותינו:

איסרטיוטות היו שומרי צירין וכו'. נראה שעכו"ם היו ומלו עצמן בע"פ ומייתי ראיה לדברי ב"ש וכן משמע בתוספתא פרק ז' עיין שם:

הדרן עלך פרק האשה

פרק ט

הלכה א

ניתן לישראל לבנות בית הבחירה. בקונט' פירשתי דל"ג ליה אך בתוספתא דמכילתין הגירסא כמו שהיא לפנינו לכן נ"ל דה"ג ניתן לישראל לבנות בית הבחירה ולחוג כו שלש

פעמים בשנה וכ"כ הרמב"ם ריש הל' בית הבחירה מצות עשה לעשות בית לה' מוכן להקריב בו קרבנות ולחוג עליו ג' פעמים ומניה דייק שהיחיד עושה פסח שני ואין ציבור עושין פסח שני דאס"ד ציבור. עושין פסח שני פעמים שעולין ד' פעמים בשנה שאף בפסח ראשון צריכין לעלות להביא קרבן חגיגה אם נטהר בשאר ימי הפסח וכדאמר רבי יוחנן בבבלי בחגיגה דף ט' ע"א עיין שם:

מפני צלמי כשדים שהיו חקוקים בבשר כאשר פירשתי בקונט' כו פי' בי"מ וקשה הלא כמה אלפים כהנים היו שהיו יכולין לבדוק באבוקות גדולות ובשעה אחת היו יכולין לבדוק ולמה האריכו כל כך ח' ימים לכן נ"ל שהיה טורח גדול לגרור הצורות החקוקות מבלי שיגעו באבני המקדש או בעצים שהיו חקוקים עליהם ביותר מכדי חקיקתה או שיגעו באבן הסמוך לו שהנותץ אבן מאבני המקדש לוקה וכ"כ הרמב"ם פ"א מהל' בית הבחירה אבני היכל והעזרות שנפגמו או שנגממו פסולין וכתב עוד וכן הנותץ אבן אחת מן המזבח או מכל ההיכל או מבין האולם ולמזבח דרך השחתה לוקה שנאמר ונתצתם את מזבחותם וגומר לא תעשו כן לה' ואע"פ שכאן לא הוה דרך השחתה מ"מ מה שחוקק מאבן או מעץ עצמו היה שלא לצורך ומסתמא איסורא איכא:

הלכה ב

והוא שיהא בתוך אלפיים לתחום עד שלא חשיכה. וא"ת הא תחומין דרבנן ולא העמידו דבריהם במקום כרת וי"ל דהירושלמי לשיטתו דסובר תחומין דאורייתא ואלפים לאו דוקא ולכך פירש"י בבבלי דזמנו כל הלילה דסובר תחומין דרבנן וכ"פ הפוסקים:

אע"פ שאין שם אלא נקודה אחת וכו'. כתב הי"מ אך קשה היכא דכל התיבה מנוקדת כגון ואהר"ן וישקה"ו ל"ל כולי האי לא ה"ל למנקוד אלא אות אחת לעקור משמעות התיבה ע"כ ונ"ל דה"פ אף ע"פ שאין שם אלא נקודה אחת את דורש את הנקודה בפני עצמה והכא דורש ג"כ רחוק ה' פי' רחוק ה' אמות מעזרה וכמ"ש במתני' בשם היש מפרשים:

הלכה ג

בין על הראשון בין על השני ענוש כרת. כתב הרמב"ם פ"ה מהק"פ הלכה ב' מי ששגג או נאנס ולא הקריב בראשון אם הזיד ולא הקריב בשני חייב כרת ע"כ וכתב הראב"ד שנה זה משנתו כר' ור' נתן ור' חנניא בן עקביא פליגי עליה ע"כ שכך מסקינן בבבלי שגג בראשון והזיד בשני לרבי חייב ולר"נ ור"ח בן עקביא פטור וה"ל ר' יחיד לגבייהו מיהו לפום סוגיין ניחא דאיכא תנא דסבור כר' וה"ל תרי ותרי והדרינן לכללא דהלכה

כר' מחבירו והא דלא נקיט בבבלי מאן דסבור כרבי משום דבברייתא השנויה שם לא הוזכרה דעת רביעית:

הלכה ה

מ"ד סף אסקופה בתתם ספם את וכו'. וקשה הא כתיב הרבה פעמים בקרא סף אסקופה כדכתיב וידיה על הסף וי"ל דה"ק מדכתיב בתתם ספם אצל ספי ומזוזתם אצל מזוזתי ש"מ שהיתה האסקופה והמזוזה מקום לעבודת ה' ולא מצינו דבר זה אלא במצרים שמעי' דסף היינו אסקופה:

הלכה ו

ולא ר"ש היא דר"ש אמר וכו'. כתבו תוספות בתמורה דף י"ט ע"ב בדבור המתחיל רש"א וכו' אבל לר"ש בן יהודה אליבא דר"ש וכו' צ"ל דפליג באדם וה"ה בעולה ע"כ ע"ש ולפום סוגיין צ"ל דר"ש מודה בעולה:

לא מסתבר בהן בעל מום וכו'. ואיכא לפרש דה"ק לא מסתברא בהך בעל מום דתנן במתניתין אלא באבוד הוא וה"פ דמתניתין שעיברה שנתה ושאבדה או שאבדה ונמצאת בעלת מום וכה"ג משני רבא בבבלי בתמורה ר"פ ולד חטאת אלא שצריכין לגרוס באבוד הוא:

ושמואל תניתה בשיטתיה. בקונטריס הגהתי כפי הגירסא השנוייה במשנתינו בתמורה מיהו יש לפרש דשמואל תני במתניתין בדברי רבי כשיטתיה אך הפי' דחוק ואין להאריך:

הלכה ח

והתנינן נתערב בבכורות וכו'. וקשה הא הכא נמי איירי בחבורת כהנים כדתנו במתניתין רש"א אם חבורת כהנים יאכלו וי"ל דאין הכהנים זריזין אלא באכילת תרומה שיאכלוהו בטהרה דאין מוסרין התרומה אלא לכהן חבר אבל הבכורות ניתנין לכל כהן כדתנן פ"ד דחלה אך בסוף עירובין משמע דאמרינן כהנים זריזים הם בכל הדברים העושים לצרכי המקדש וכן משמע לעיל בפ' כל שעה ועיין בתוס' במכילתין דף פה בד"ה דבני חבורה וכו' ע"ש וצ"ע:

הדרן עלך פרק מי שהיה טמא

פרק י

הלכה א

תני ר' חייה אסור לאדם לטעום כלום עד שתחשך בבבלי בפירקין דף ק"ז ע"ב גרסינן אמר ר' יוסה אבל מטביל הוא במיני תרגומא ר' יצחק מטביל בירקא תנ"ה השמש מטביל

בבני מעיים ונותנן לפני האורחין ואף ע"פ שאין ראיה לדבר זכר לדבר נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים רבא הוה שתי חמרא כולי מעלי יומי דפסחא כי היכא דנגרריה ליביה ע"כ והנה לפום ריהטא הסוגית חלוקות אך נ"ל דלא פליגי דבבבלי איירי במיני תרגומא שגוררין המאכל וכדפירש הרשב"ם שהירק גורר המאכל ולכך מייתי הא דרבי יצחק והא דרבא והטעם שהן גוררין המאכל לפי שמשלשלין ומנקין הבני מעיים וכן אכילת בני מעיים עושין והיינו דקאמר נירו לכם ניר ואל תזרעו אל קוצים היינו על המאכל שנתעפש בבני מעיו ועיין ברשב"ם ותוספות שדחקו מאוד בפי' הברייתא אבל הירושלמי איירי בדברים שאין גוררין המאכל ואפילו הטעימה אסורה:

ולמה לא הוה אכיל הכא ביממא וכו'. בקונט' הגהתי. ואפשר לפרש דה"ק אס"ד דטעמא דר' לא הוה אלא משום דהוה איסטניס היה לו לאכול מעט ביממא כדי שלא יכנוס לשבת כשהוא מעונה אלא ודאי דטעמיה משום דהיה בכור והיה משלים התענית כתב הרא"ש בפרקין ואמרינן בירושל' ר' לא אכיל לא חמץ ולא מצה ובעי למימר דר' בכור הוה ומסיק דר' איסטניס הוה וכו' ומכאן יש סעד למאי דנהגו הבכורות להתענות בע"פ למאי דאמר ר' בכור היה ע"כ ותימא אדרבא תידוק איפכא מדפריך עליה דהא ר' יונה אבא בכור הוה והוה אכיל ומוכרח למיהדר מאוקימתא קמייתא ש"מ דאין הבכורות מתענין ואין לומר דשמעינן דיש לבכורים להתענות אם ירצו להחמיר על עצמן דהא ודאי ליתא דא"כ לישני דר' החמיר על עצמו ואלו היה מפרש כמו שפירשתי למעלה דאף המסקנא דר' היה בכור היה ניתא אבל מדכתב ומסיק דר' איסטניס הוה קשה וצ"ע:

הדא אמרה וכו'. מה שיש לדקדק בסוגיא זו כתבתי במס' שבת פרק המוציא יין ד' לא:

הלכה ב

יין והבדלה יין קודם. כתב הר"א במסכת ברכות ר"פ אלו דברים בד"ה מדברי וכו' וא"ת מ"ש בקידוש והבדלה מברכין תחלה על היין ובברכת המזון אין מברכין עד לאחר ברכת המזון וי"ל דאם נברך וכו' ע"ש והנה קושיא זו ופירוקא דידיה היא כתובה בחי' רבינו יונה שם ול"נ דמעיקרא לא קשה דבה"מ תדיר דאף אם אין לו יין מברך בה"מ וגם אין היין גורם לבה"מ אלא אדרבה בה"מ גורם ליין שיבוא וכבר נתחייב בבה"מ עד שלא בא היין:

מקום שאין יין ש"ץ יורד לפני התיבה ואומר ברכה מעין שבע. וקשה מאי מהני ברכה מעין שבע וא"ת שתהיה במקום קידוש דקר' כתיב זכור את יום השבת והרי זכר אותו במדכ' זו קשה הא כבר זכר אותו כל יחיד בתפלה וי"ל שתקנוהו להוציא עמי הארץ שאינן יודעין להתפלל ולא זכרו קידוש היום כלל ועיין במג"א סימן רע"א ולפ"ז היה

נ"ל לפרש דמיבעיא ליה אם מותר לילך ממקום אכילתו למקום אחר לשמוע קידוש ופשיט ליה מדנהגו תמן לקדש בב"ה שמעינן דיוצאין אפילו שלא במקום אכילה וא"ת הא מי שאינו יודע להתפלל אינו יודע לקדש א"כ אפילו במקום שיש יין נמי וי"ל במקום שיש יין מקדש על היין ובמקום שאין יין צריך לומר מעין שבע ועוד נ"ל לפרש דבמקום שיש יין מתעכב הציבור קצת בבה"כ לאחר התפלה עד לאחר שקידש הש"ץ על היין ובמקום שאין יין תקנו לומר ברכה מעין שבע כדי לעכב הציבור שבתי כנסיות שלהם היו בשדה ויש בני אדם מאחרים לבא ויש סכנת מזיקין לפיכך תקנו שיעכבו הציבור עד כדי שיגמרו גם המתאחרים תפלתו וניחא לן בזה מה שמתמה הטור על שמקדשין בבה"כ האידנא דהוי ברכה לבטלה די"ל דאנן עבדי' תרווייהו קידוש וברכה מעין שבע כדי לעכב הציבור:

הלכה ד

אשר צוה ה' אלקינו אותנו. בקרא לא כתיב אותנו אלא אתכם ומפני דקשיא להו א"כ אף הבן החכם מוציא עצמו מן הכלל באמרו אתכם כמו הרשע כאמרו לכם ולפיכך הגיהו אותנו ולא הועילו דקרא לא כתיב כן אבל נ"ל דלק"מ דבן החכם שואל על החוקים שהם מצות שאין להם טעם ושאלתו אם הם גם לכם חקים שאין לכם טעם או שממנו נעלם ולא מהם ועל זה הם משיבים בחוזק יד הוציאנו ה' ממצרים מבית עבדים וכשם שאין לעבד לשאול טעם מרבו על אשר מצוה לו כן אין לנו רשות להרהר אחר הדברים שהם חקים ובדברינו מיושב הרבה קושיות שמקשה הי"מ ע"ש:

הלכה ה

כל שכתוב בו מקרא קדש צריך להזכיר בו זמן. ותימא הא גבי שבת נמי כתיב מקרא קדש וליכא מ"ד שאומרים בו זמן וי"ל:

הלכה ז

למה מפני הסיע דעת. בקונט' הגהתי אך קשה דלקמן נשנית דבר זה ומסיק דהטעם מפני היסח הדעת ויש לפרש דפריך למה לא יאכלו כשישנו כולן אם מפני היסח הדעת שאין שם מי שישמור הפסח או מפני שיעבור חצות קודם שיעורו משנתם ומשני תדע שהוא משום היסח הדעת שאם יש שם חבורה אחרת שמעוררים לאלו ואינן מניחים לעבור חצות בשינה ואפ"ה לא יאכלו א"כ ע"כ הטעם משום היסח הדעת וא"ת א"כ אפילו ישנו מקצתן לא יאכלו וי"ל מפני היסח הדעת היינו כמו שפירשתי במתני':